

**М.О. МУСАЕВА
Н.О. ШАМАДИЕВА
З.И. АТАШИКОВА**

*Қозоғистон Республикаси
Таълим ва фан вазирлиги тасдиқлаган*

АЛИФБЕ

Умумтаълим мактабларининг 1-синфи учун дарслик



Алматы, 2021

УДК 373.167.1
ББК 81.2Узб-922
М 79

Муаллифлар
М.О. Мусаева, Н.О. Шамадиева, З.И. Аташикова

Шартли белгилар:

	Ўқитувчи ўқийди		Мақол
	Ўқувчи ўқийди		Тез айтиш
	Ёзинг		Топишмоқ
	Сўзланг		Изланайлик, ўрганайлик
	Жуфтликда ишланг		Ижодий иш
	Гуруҳда ишланг		Якка топшириқ

Мусаева М.О. ва бошқалар.

Алифбе. Умумтаълим мактабларининг 1-синфи учун дарслик /
М 79 М.О. Мусаева, Н.О. Шамадиева, З.И. Аташикова. – Алматы:
«Жазушы» 2021. – 208 бет, расмли.

ISBN 978-601-200-766-4

УДК 373.167.1
ББК 81.2Узб-922

© Мусаева М.О., Шамадиева Н.О.
Аташикова З.И., 2021

© «Жазушы» баспасы, 2021

Барча ҳуқуқлари ҳимояланган
Нашрнинг мулкый ҳуқуқлари
«Жазушы» нашриётига тегишли

ISBN 978-601-200-766-4



ҚАДРЛИ ДЎСТИМ!

«Алифбе» дарслиги сенинг мактабдаги
энг биринчи ва асосий китобинг.
Бу китоб орқали сен ҳарфлар, товушлар
олами билан танишасан. Шунингдек
бўғин, гап, нутқ ҳақида тушунчага эга
бўлиб, тинглаш, сўзлаш, ўқиш ва ёзишни
ўрганасан.

Дарс давомида якка, дўстинг билан,
гуруҳда, ўқитувчинг ёрдамида турли
қизиқарли топшириқларни бажарасан.
Мавзуга мос таърифловчи, қиёсловчи
сўзлардан фойдаланиб, ўз фикрингни
билдиришга одатланасан. Мавзу асосида
расм чизиш малаканг шаклланади.
Қунт билан ўқисанг, келажакда оладиган
билимларинг учун мустаҳкам
пойдевор бўлади.

Сенга биринчи китобинг билан
дўст бўлиб билим олишингда
омад ёр бўлсин
қадрли дўстим!





Бизнинг республикамизда қозоқ,
рус, ўзбек, озарбайжон, украин,
белорус, латиш ва бошқа турли миллат
вакиллари ҳаёт кечиришади. Улар тотув
ва дўст бўлиб, бир-бирининг тилини,
диниini ҳурмат қилади.

Тил — миллатни сақлаб қолиш
ва йўқотишнинг энг кучли омили.
Билимнинг асосий воситаси эса
китобдир.

Ахмет Байтурсинов





1 СЕНТЯБРЬ – БИЛИМЛАР КУНИ





1. Сурат кимлар ҳақида? Ўқитувчи ёрдамида сўзланг.



- ❖ Сен қаерга келдинг? Сени ким кутиб олди?
Кимлар билан танишдинг?



2. Шеърни тингланг.

Биринчи синф

Ёдимда қолар,
Бутун умрга.
Бу қутлуғ саҳар,
Йўғрилган нурга.

Ассалом, мактаб,
Салом, эй устоз!
Бағрингда қувнаб
Улғаямиз, соз.

Ғиёс Комилов

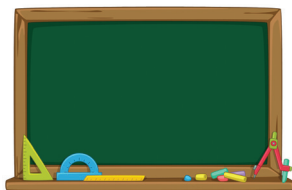




МЕН ЎҚУВЧИМАН



--	--	--



--	--	--	--



--	--	--	--	--



--	--	--	--



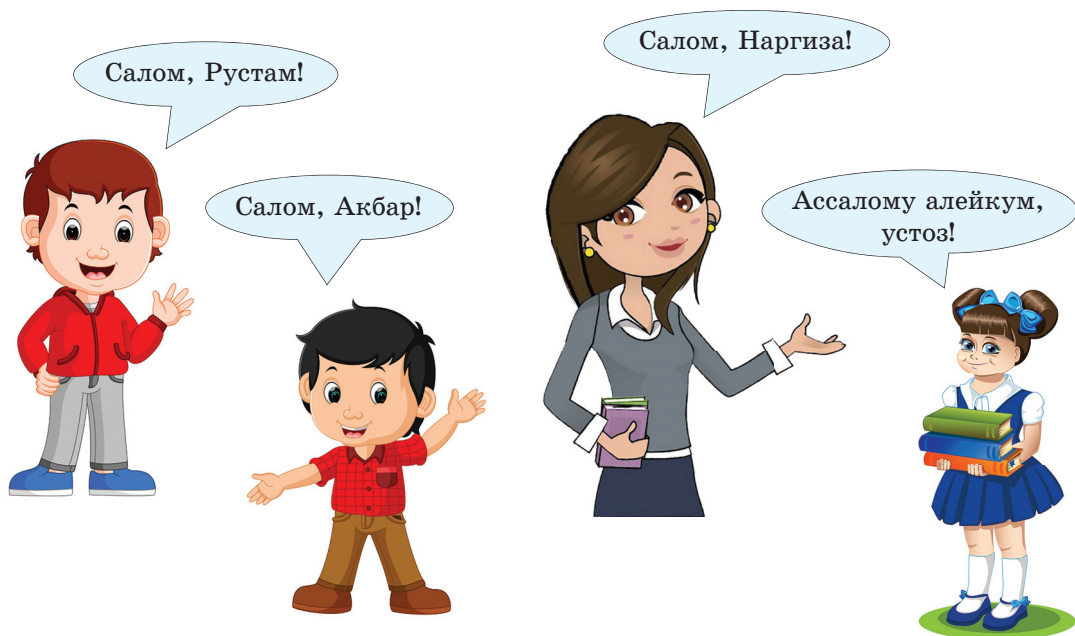
--	--	--	--	--	--	--



--	--	--	--	--	--



1. Болаларнинг «Танишув» диалогини тингланг ва қайтаринг.



2. Саломлашиш учун сиз қандай сўзлардан фойдаланасиз?





ЎҚУВ ҚУРОЛЛАРИ



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--

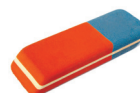
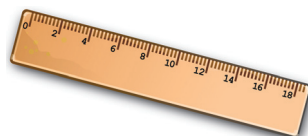


--	--	--	--	--





1. Ўқув қуролларини қандай тутиш керак?



2. Расмда берилган ўқув қуроллари ҳақида ўз фикрингизни билдиринг. Чизмага мос гаплар тузинг.



--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

Партада тўғри ўтиринг!





ОНА ТИЛИМ – ЖОНУ ДИЛИМ



1. Болаларнинг ўзаро мулоқоти ҳақида ўйланинг ва сўзлаб беринг.





2. Одамлар нималар орқали ўзаро мулоқотда бўлишади?



НУТҚ ОҒЗАКИ ВА ЁЗМА БЎЛАДИ!



3. Шеърни тингланг.

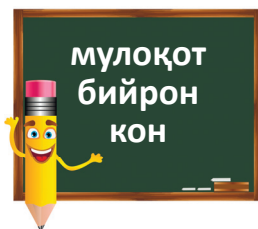
Она тилим

Она тилим,
Жону дилим,
Сенинг билан
Бийрон тилим.
Она тилим
Бобо тилим

Севар сени
Юрту элим.
Она тилим,
Кони илм,
Сен-ла олай
Чуқур билим.

Мухтор Худойқулов

- Шеър нима ҳақида?
- Республикамизда қандай тил давлат тили бўлиб ҳисобланади?



4. Турли тилда сўзловчи болалар бир-бирларини қандай тушунишади? Қандай тилларни ўрганишни хоҳлайсиз?





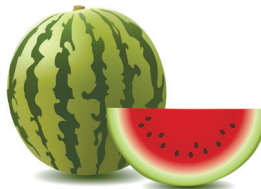
ДАЛАДА. САБЗАВОТЛАР



--	--	--	--	--



		-			
--	--	---	--	--	--



			-		
--	--	--	---	--	--



		-			
--	--	---	--	--	--



			-		
--	--	--	---	--	--



			-	
--	--	--	---	--



			-		
--	--	--	---	--	--





1. Хомлигича истеъмол қилинадиган сабзавотларни топинг. Нима учун уларни ювиб ейиш керак?



Нутқ гаплардан тузилади!

Гапни бундай белгилаймиз.

2. Тингланг. Матнда нечта гап борлигини аниқланг.



Сабзавот даласида

Биз сабзавот даласига бордик. У ерда иш қизғин.
Картошка ва сабзи ковланмоқда. Карам узилмоқда.
Биз ҳам ёрдам беришга киришдик.



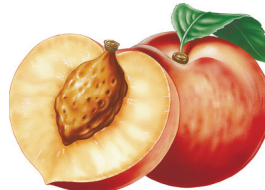


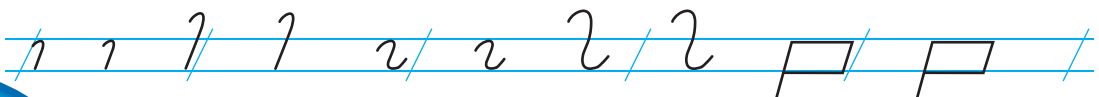
БОҒДА. МЕВАЛАР






 -

 - -

 - -

 -




1. Тингланг. Матнда нечта гап бор?

Боғда

Алишер амаким боғда – боғбон. Биз акам билан боққа бордик. Боғда олма, шафтоли, ноклар пишган. Мевалар жуда ширин экан.



2. Расмда берилган нарсa-буюм номларини бўғинга ажратинг.





УЙ ПАРРАНДАЛАРИ





--	--	--



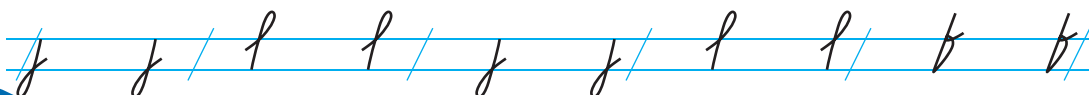
		-			
--	--	---	--	--	--



		-			
--	--	---	--	--	--



		-			
--	--	---	--	--	--





1. Уй паррандаларининг номини қатнаштириб гаплар тузинг.


 .

 .

 .

 .

Гап сўзлардан тузилади. Сўз белгиланади.



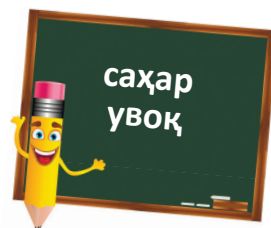
2. Топишмоқларни тингланг, жавобини топинг.

Тонг саҳарда сайрайди,
Силкиниб, қанот кериб.
Кенг фермада яйрайди,
Дон териб, увоқ териб.



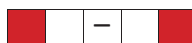
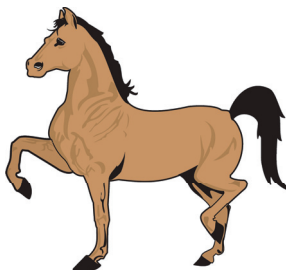


Ёриб оппоқ уйчасин,
«Чип-чип», деб қўйди.
Чувалчангни чўчимай,
Чўқиб еб қўйди...

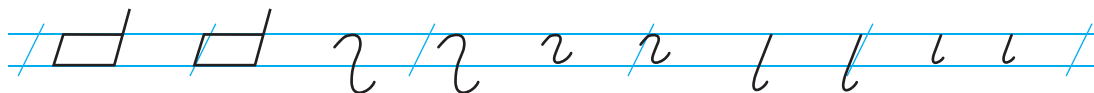




УЙ ҲАЙВОНЛАРИ



Унли товуш чизмада  белгиланади.





1. Расмда тасвирланган уй жониворларини топинг. Уларнинг овозига тақлид қилинг.



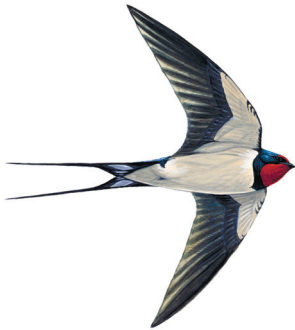
2. Расмда берилган ҳайвонлар номини айтинг. Бир бўғинли сўзларни топинг.



❖ Нима учун бу сўзлар бир бўғинли дейилади?



ҚУШЛАР БИЗНИНГ ДЎСТИМИЗ



- -



-



- - -



-



.

.



1. Чизмага мос сўзларни аниқланг.

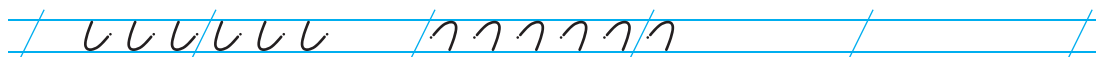


2. Шеърни тингланг ва қайтаринг.

Чумчуғой боласини
Чақириб, «чирқ-чирқ»лайди.
Чатоқ мушук кўрмасин,
Чиқ уйга, «чиқ-чиқ»лайди.



Пўлат Мўмин

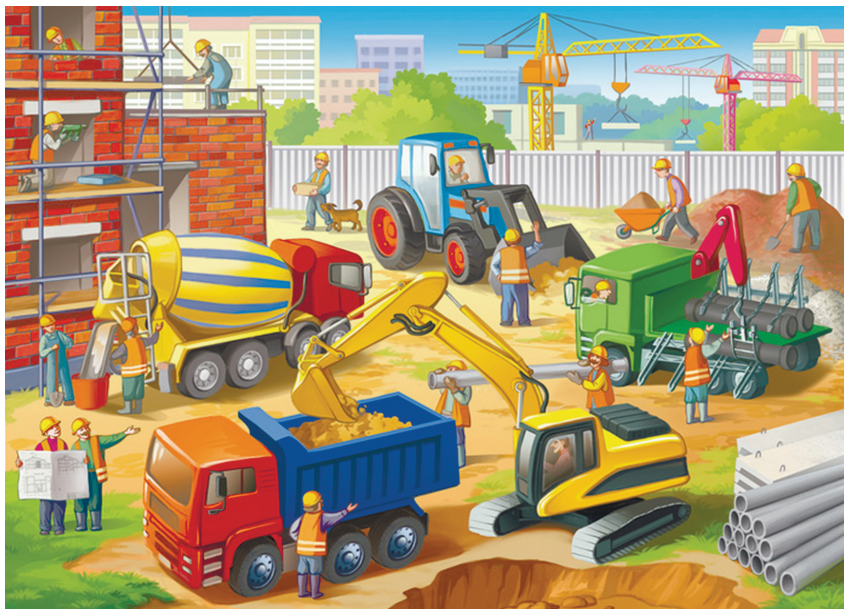




КИМ БЎЛСАМ ЭКАН?



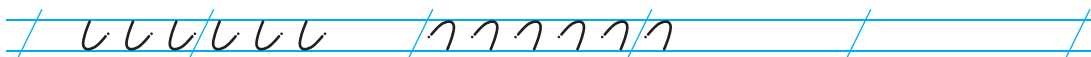
1. Уй қурилиши учун нималар керак? Расмга қараб гаплар тузинг.



2. Расмдаги нарсалар номини айтинг. Қандай товуш билан бошланяпти?



Ундош товуш чизмада ■ белгиланади.





3. Шеърни диққат билан тингланг. Ўқитувчи ёрдамида икки бўғинли сўзларни топинг ва қайтаринг.

Ким бўлсам экан?

Мен ўйлайман: улғайсам,
Комбайнчи бўлсам деб.
Йўл-йўл бўлиб ортимда
Олтин изим қолсин деб.
Ўзим йиққан олтин дон,
Олтин тоғдай уюлса.
Яша, ўғил бола деб,
Элим мендан қувонса.

Муборак Жаманбалинов



4. Расмга қаранг. Нарса-буюм номларини айтинг.



--	--	--	--	--



--	--	--



--	--	--	--	--



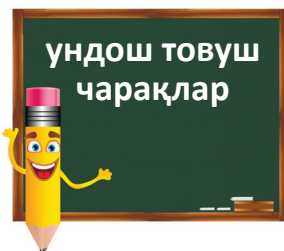
--	--	--	--



--	--	--	--	--

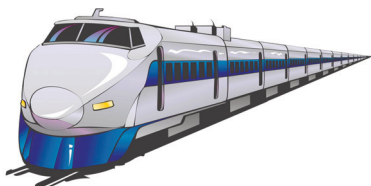
_____ .

_____ .





ЙЎЛ ҲАРАКАТИ. ТРАНСПОРТ



_____ .
 _____ .





1. Расмни кузатинг. Чизма асосида гаплар тузинг.





2. Расмда нималарни кўряпсиз? Сўзларни бўғинга ажратиб айтинг.



БИЗ СЕВГАН ЭРТАКЛАР



1. Бу қайси эртак? Эртакни сўзланг. Эртак қаҳрамонларини номини айтинг.



2. Эртак қаҳрамонлари номини каттакчаларга жойлаштиринг, жарангли ундошларни аниқланг.



--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--



3. Шеърни тингланг. Мазмунини сўзланг.

Бўғирсоққинам

Супрада оппоқ,
Лаганда қаймоқ.
Зуваланг дўмбоқ,
Бўғирсоққинам!

Элакдан тушган,
Қозонда пишган.
Пишиллаб шишган,
Бўғирсоққинам!

Думалаб кўрган,
Қочмоқчи бўлган,
Шўхликлар қилган
Бўғирсоққинам!



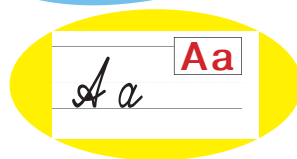
«Болалар адабиёти» китобидан

- ❖ Бўғирсоқ нимадан тайёрланишини биласизми?
- ❖ Бўғирсоқ тулкига ем бўлмаслиги учун нима қилиши керак эди?



4. Расмда қайси эртақ қаҳрамонлари тасвирланган? Улар ҳақида нималар биласиз?





1. A A A

a a a



A



2. Расмлардан А товуши сўзнинг бошида, ўртасида ва охирида келадиган ўйинчоқларни топинг.



o l a / a o l a a / / /



А – унли товуш.



3.



Ёдлаб олинг!

Айиқ асал ялади,
Асалари талади.



4. Мақолларни тингланг. А товушли сўзларни аниқланг ва айтинг.

Ақлнинг қайроғи – билим.
Ақл ёшда эмас – бошда.





1.



□ - □ □

□ □ - □ □

□ □ - □ □



2. Расмга қаранг. Қайси меваларни саватга солиш мумкин?





3. Боши ва охирида а товуши бор сўзларни топинг.

А □ □ □ А

А □ □ А

А □ А

А □ □ А

А □ А

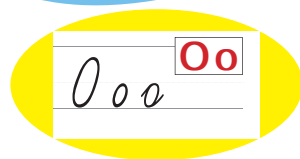
А □ □ А



4. Алдар Кўсага а товуши билан тугайдиган сўзларни топишда ёрдам беринг.



А а А / А А а / А А



1. 0 0 0

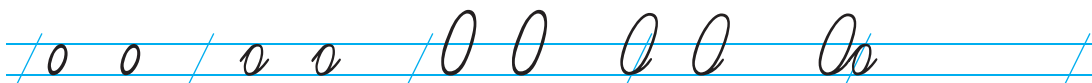
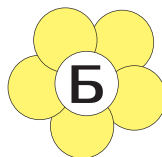
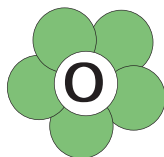
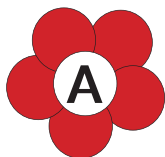
o o o



2.



3. Қайси рангдаги гулда о ҳарфи жойлашган?
О товуши бошида ва ўртасида келадиган 2 та сўз
ўйлаб, айтинг.





О – унли товуш.



4. Ҳарфларни такрорланг ва ўқинг.

О-О-О

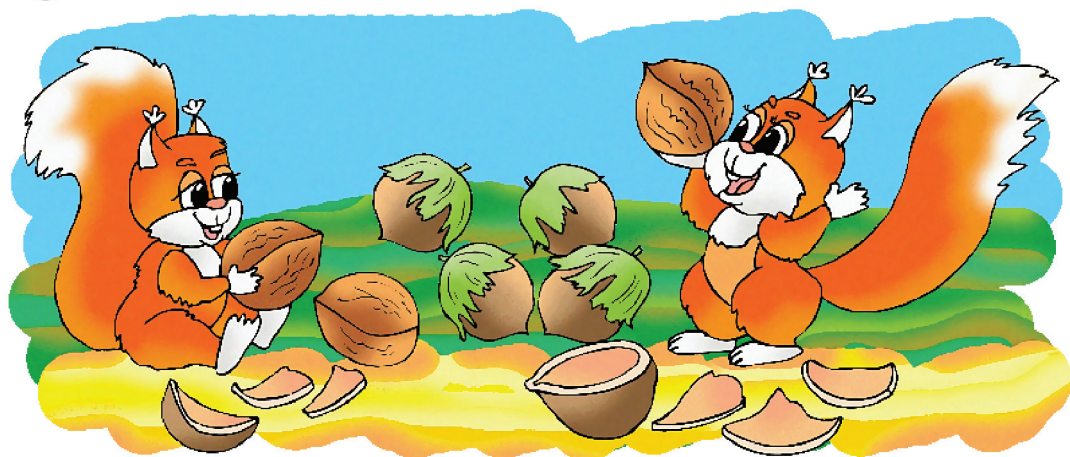
О-А-О

О-О-О

А-О-А



5. Сўзланг.



_____.

_____.

Ёдлаб олинг!

Оққуш кўлда сузади
Оппоқ бўйнини чўзади.





1. Ҳарфларни қўшиб ўқиймиз.



а _____ о



2. Расмни кузатинг. Ошхона жиҳозлари номинин айтинг.



_____.

_____.



3.

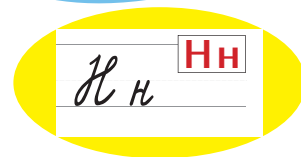
 -  -  - -  - 

4. Партадошингиз билан тасвирлар қаторидаги
ортиқча расмни топинг. Уларга сўроқ беринг.



0 0 / 0 0 / 0 1 α α / /





1. Ўқинг.

на

а-на

но

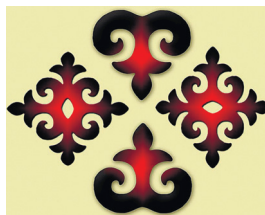
нон

ан

о-на



2.



--	--	--

--	--	--	--

		-			-		
--	--	---	--	--	---	--	--



3. Расмни кузатинг. Чизма асосида гап тузинг.



--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--



КАТТАЛАРГА ЁРДАМ БЕРАМИЗ!



1. Расмни кузатинг. Расм асосида гап тузинг.



Ана – нон. Она, ана нон.



2. Берилган сўзларни тўғри ва тескарисига ўқинг.



АНА



НОН





3. Ҳарфларни қўшиб ўқиймиз.



а _____ на



а _____ на

Н _____ О



4. Гапларни ўқинг.

Она ана



Ана



,





1. Ўқинг ва қора билан ажратилган сўзларни ёзинг.

ол	нон	ола
ал	ана	Лола
ла	она	алла



2. Расмда берилган нарсалар номини айтинг. Сўзлар қандай товуш билан бошланяпти? Талаффуз қилинг.



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--



3. Ўқинг.

О-на, а-на ло-ла.

Ло-ла нон ол.





Л – ундош товуш.



4. Қайси нарсаларнинг номида Л товуши йўқ?



5. Ҳарфларни қўшиб ўқиймиз.

а **н**

а **н**

а **н**

а **н**

Ёдда сақланг!

Лайлак келса тулкивой,
Ликобчада берди чой.





ФАСЛГА МОС КИЙИМЛАР



1. Малика ва Азизга кийимларни танлашда ёрдам беринг.



❖ Сиз қишга қайси кийимни танлаган бўлар эдингиз? Фикрингизни билдиринг.



2. Расмларни кузатинг. Болалар нима қияптилар? Кийимни қандай тутиш керак?





3. Сиз кийимингизни қандай тутасиз? Чизма асосида гаплар тузинг.



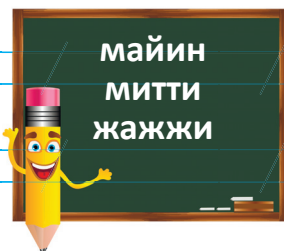
4. Дўстингиз билан оёқ кийимларнинг жуфтини топинг.

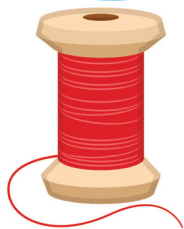


- ❖ Нечта жуфт оёқ кийим топдингиз?
- ❖ Ёзда қайси рангдаги оёқ кийимни кийиш мумкин?

/ / / / / / / /

Мана / / / / / / / /





1. Расмларни кузатинг. Сўзларда қайси товуш такрорланяпти?



2. Ўқинг.

ил

А-ли

Но-и-ла

ин

а-на

ло-ла

ол

о-и-ла

нон



3. Ҳайвонларга ўз инларини топишга ёрдам беринг. Бу ҳайвонларни икки гуруҳга ажратинг (уй ҳайвонлари, ёввойи ҳайвонлар).





И – унли товуш.



4. Расмларни диққат билан кузатинг. Болаларнинг ҳаракатларига ўз муносабатингизни билдиринг.



Ёдда сақланг!

Итим бор номи Тўрткўз,
Иккаламиз жуда дўст.



5. Ўқинг.

Ана ин. А-ли нон ол. Но-и-ла ана ло-ла..





УЙ ҲАЙВОНЛАРИГА ҒАМХЎРЛИК



1. Ўқинг.

ил	на	ла
ин	он	ли
ни-на	и-лон	А-ли



2. Расмни кузатинг. Расмдаги паррандалар номларини айтинг. Хўрозлар нечта? Ғозларчи?



❖ Расм асосида гаплар тузинг.



говмиш
хушбўй
ҳамон



3. Қайси ҳайвонлар номларида и товуши бор? Топиб айтинг.



4. Шеърни тингланг. Шеърда уй ҳайвони қандай таърифланган?

Говмишим

Говмишим танлаб ейди
Майсалар хушбўйини
Қорни тўйгач, адашмай
Топиб келар уйини.
Бошим қотар, бир жумбоқ
Ҳамон мени қийнайди.
Қайдан олар, сигирим
Доим сақич чайнайди.



Набижон Қодиров

/ 2 / / 2 / 2 / 2 / / / / /



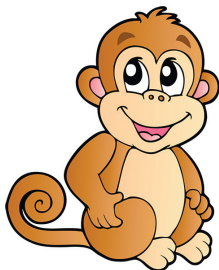


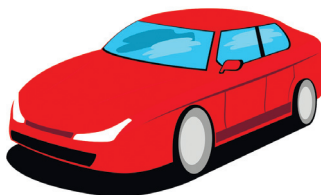
1. Ўқинг.

ма	ма-на	О-лим
мо	ол-ма	О-ми-на
ми	ни-ма	На-и-ма



2. Расмда нималар тасвирланган. Номлари қандай товуш билан бошланыпти?









3. Гапларни ўқинг.

Мана



.

Наим, мин.

Номи нима?





М – ундош товуш.



4. Гуруҳ бўлиб расмни диққат билан кузатинг.



- ❖ Ҳайвонларга ном қўйинг;
- ❖ Расм ва воқеанинг кетма-кетлигини сақлаган ҳолда кичик ҳикоя тузинг ва айтинг.



5. Тез айтишни ўқитувчи ёрдамида қайтаринг.

Мошдан тош, тошдан мош бўлмасмиш.

/ л / / м / / л / / м / / / / /





ДЎСТ БЎЛАЙЛИК!



1. Ўқинг.

Омон

мана

оила

Наима

нима

олма

Али

лола

нина



2. Расмни кузатинг. Чизмаларга мос гаплар тузинг.



_____.

_____.

_____.

_____.



3. Расмда берилган дўстларингизга чизма асосида исм қўйинг.



M



M



M



M

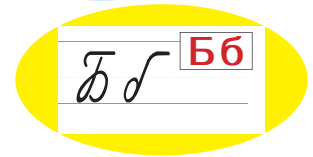


M



M

А а / А а / М м / Ма ма



1. Ўқинг ва ажратиб кўрсатилган сўزلарни ёзинг.

ба	бобо	билан
бо	бола	билим
би	бол	бино



2.



-



-

5



-

/ о о / / / б о л а б и н о /



Б – ундош товуш.



3. Расм асосида ҳикоя тузинг. Болаларга исм қўйинг.



4. Расмлардаги бешта фарқни топинг.





1. Ўқинг.

бил
бобо
бола

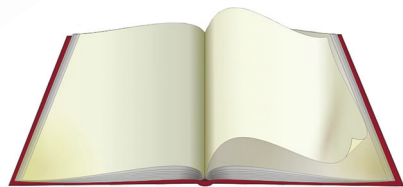
би-лим
лаб
ба-нан

Олим  ол

Лола  ол



2. Охири Б товуши билан тугаган сўзларни топинг ва бўғинга ажратиб айтинг.



Б Б Б Б Б Б Б Б Билал



3. Ўқиш ва ёзишни ўрганинг.

Бо-бо, ана Билол.
Би-лол олма ол.



4. Ўқинг.



– Наби, ана Билол. Билол – билимли бола.



– билим . Наби, билим ол.





МЕН БИЛИБ ОЛДИМ



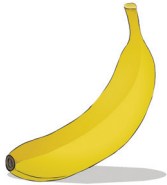
1. Матни тингланг. Нечта гап эшитдингиз?
Расмлари берилган сўзлардаги товуш ва ҳарфлар
сонини айтинг.

Одил  олди. У китобдан эртақ ўқиди.

Эртақ  ҳақида эди.



2. Берилган ҳарфлардан сўзлар тузиб ўқинг ва
ҳуснихат қондасига мос ёзинг.

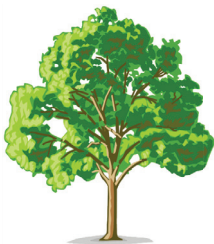
 Р И А	 а б н н а	 М А О Л	 Б Т О А Л
--	--	--	---



3. Ўзингиз яхши кўрган эртак қаҳрамонининг расмини чизинг. Уни изоҳланг.

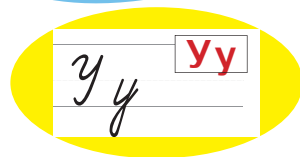


4. Берилган расмлардаги сўзларнинг биринчи товушларидан яширинган сўзни топинг.



--	--	--	--	--





1. Ўқинг.

ну

бу

ул

ун

му

бул

Наби

о-лим

бул-бул



2.



□□ - □□

□□ - □□□□



3. Бўри қандай товуш чиқаради? Овозига тақлид қилиб кўринг.



у у у у у





У – унли товуш.

Ёдлаб олинг!

Узиб берайми узум,
Узумни эккан ўзим.



4. Ҳикояни тингланг. Мазмунини сўзланг.

Қуш уяси

Болалар ўйнаб юриб, дарахтдаги қуш уясини кўриб қолишди.

Уяда икки қуш боласи бор экан. Болалар уни уйига олиб келишибди. Болаларнинг отаси: «Бу қушчаларни уясидан нега олдинглар? – деди. Қушчалар онасисиз яшай олмайди. Қушчаларнинг онаси болалари учун қайғуриб, нобуд бўлиши мумкин», – деди. Болалар қушчаларни аяб, уясига элтиб кўйишди.

С.Кобеев

- ❖ Сиз қушларга қандай ғамхўрлик қиласиз?
- ❖ Қушларга ин ясаганмисиз?



5. Қайси қушларнинг номида у товуши бор?





1. Расмларни кузатинг. Умиднинг дўстлари исмларини топинг.



у _ _ _ у _



у _ _ _ у _



_ у _ _ _



у _ у _ _ _



2. Матнни тингланг. Матндаги у товушли сўзларни аниқлаб айтинг.

Руфина

Руфина дугонаси Гули билан мактабга борди. Улар синфдаги гулларга сув қуйишди. Ўқитувчи хурсанд бўлди.

– Матнда нечта гап бор?



3. Гапларни бўғинлаб ўқинг.

Бу бул-бул.

Бу она. У му-ал-лим.



4. Расмларни кузатинг. Саволларга жавоб беринг.

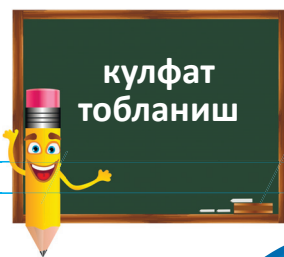


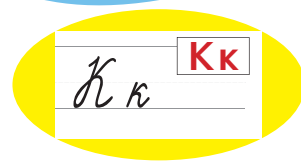
1. Жониворлар орасидаги дўстликни сезганмисиз?
2. Чумчуқ дарахтдан нега йиқилиб тушди?
3. Қуёнчалар дўстларига қандай ёрдам беришди?



5. Мақолни тингланг. Мазмунини тушунтиринг.

Дўст дўстликда тобланар,
Билим – тортишувда.





1. Расмлардаги нарсаларнинг номларини айтинг, К товушли бўғинни аниқланг.











2. Ўқинг.

ка	кон	ка-мон
ко	кун	ик-ки
ки	ким	как-лик
ку	кул	Ка-мол



3. Ғайратнинг шарларидаги ҳарф ва бўғинлардан сўзлар тузинг ва ёзинг.



/р р /у у /к к /кон /ким



К – ундош товуш.



4. Чизма бўйича қандай гаплар тузиш мумкин?

			.
			?
			!



5. Тингланг. Шеър мазмунини сўзланг.

Куз

Совуқ тусли сур булут
қоплар осмон.
Куз келиб, қуюқ туман
ерни қучган.
Билмам тўқ, ё аёзга
бардоши йўқ,
От кишнаб, бия яйраб
қулун чопган.



Абай Қўнонбоев

Ёдлаб олинг!

Кукулаб дейди какку
Кўкламга ин керакку.





КУТУБХОНАДА



1. Ўқинг.

а-ка

кон

икки

у-ка

нок

ук-ки



2. Тингланг.



Ибрай Алтинсариннинг нақл сўзи

Тумшуқлининг озиғи,
Чўқиш билан топилар.
Ҳунар-билим деганинг,
Ўқиш билан топилар.

Р.Дустанова таржимаси



3. Расмни кузатинг. Расм асосида дўстингиз билан суҳбатлашинг.



– Али, мана



.

– Ак-мал,



ким-ни-ки?

–



акамники.





4. Расмларни кузатинг. Саволларга жавоб беринг.



- ❖ Болалар қаерга келишди?
- ❖ Кутубхонада қандай китоблар бор?
- ❖ Сиз қандай китобларни ўқишни яхши кўрасиз?
- ❖ Кутубхонадан қандай китоб олган бўлар эдингиз?

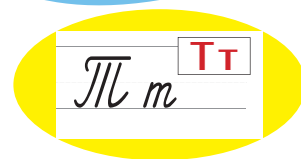


5. Гапларни бўғинлаб ўқинг.

Комил билан Камол ака-ука.
Комил-ака, Камол-ука.



К К к к / К К К К / Комил



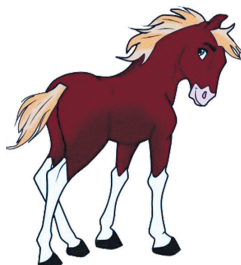
1. Тез айтишни такрорланг. Сўзлар қайси товушдан бошланяпти?

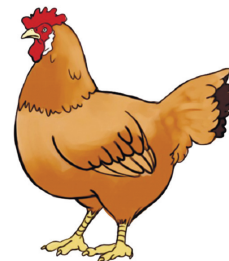
Тўлқин тўпни тўрда тўплади.



2. Расмдаги ҳайвонлар номини айтинг. Бўғинга ажратинг.









3. Ўқинг ва ажратиб кўрсатилган сўзларни ёзинг.

та	ат	тол	ти-лак
ту	ут	тил	ти-лим
ти	ит	ток	ол-тин
то	от	ота	То-либ



Ёдлаб олинг!

Тошбақа тош осолмас
Тошин ташлаб қочолмас.



/ 1 1 2 т той, тол, ток /



Т – ундош товуш.



4. Чизма бўйича гапларни ўқинг. Т ҳарфининг талаффузига эътибор беринг.

Мана от. Ана ит.

От, ит .

.



5. Шеърни тинглаб, Т товуши бор сўзларни аниқланг.

Тойчоқ ўртоқ

Тойғончиққа борма, тойчоқ,

Тойғончиқда тойма, тойчоқ.

Тағин бирдан тойиб кетма,

Оёқларинг майиб этма.

Қани чопдик, тойчоқ ўртоқ.

Бизни кутар яшил ўтлоқ.

Чопқиллайлик, тойчоқ, ҳар чоқ,

Чопқиллайлик билмай чарчоқ,

Ўртоқ, тойчоқ.

Пўлат Мўмин





ТАНАФФУСДА



1. Нарсалар номидаги биринчи товушлардан тузилган сўзни ўқинг.



--	--	--	--	--	--	--

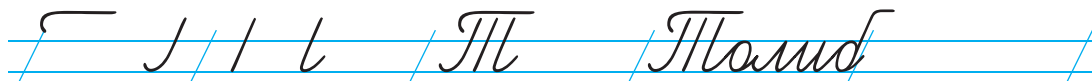


2. Шеърни тингланг. Шеърдаги Т товушли сўзларни бўғинга ажратиб айтинг.

Мактабимиз ҳовлиси
 Мактабимиз ҳовлиси,
 Катта жуда ҳам.
 Танаффусда ўйнаймиз,
 Барча шод-хуррам.



Қ. Муҳаммадий





3. Партадошингиз билан қуйидаги саволларга жавоб беринг.

- ❖ Сиз танаффусни қандай ўтказасиз?
- ❖ Танаффусда қандай ўйинлар ўйнайсиз?
- ❖ Дўстингизга қандай ўйинлар ёқади?



4. Мактабдаги сиз энг кўп бўладиган жой қаер?

- ❖ Сиз у ерда нималар билан шуғулланасиз?



5. Ўқинг.

– Омина, ана ток.

– Наима, мана тол. Тол катта. Ток





1. Ўқинг.

да дон да-ла О-дил
до до-но да-да До-но



2. Д товуши билан бошланадиган қиз бола исмларини топиб ўқинг.

Д

Д

Д

Д



3. Тингланг.

Дарсда

Мана синф. Синфда дарс бўлади. Ўқувчилар дарсда китоб ўқийдилар. Ҳарфларни ёзишни ўрганадилар. Расм чизадилар. Устоз бугун ўқувчиларга янги қўшиқ ўргатди. Синфда Доно ва Дилбар навбатчи.

❖ Сиз бугун дарсда нималарни ўргандингиз?

/о о / / д д /дала, дон / /



Д – ундош товуш.



4. Расмдаги нарсалар номини айтинг ва бўғинга ажратинг.



5. Шеърни тингланг. Д товуши бор бўлган сўзларни айтинг.

Дўппи

Бошимда турар дўппи,
Юзим кўринар лўппи.
Бошимни иссиқ тутар
Ўзи-чи совуқ ютар.
Гули бор ҳар хил жойда
Кияман ҳар фаслда.
Ҳурмат билан боқаман,
Мен ҳам унга ёқаман.



Шердор Муҳиддинов





1. Сизга қайси дарс ёқади? Нима учун?



Бу дарс нимани ўргатади? Ўқувчилар нима билан машғул?



Бу дарс сизга ёқадими?
Нима учун?

Бу қандай дарс?



2. Ўқинг.

дон

да-нак

ти-лак

бол-та

до-но

о-доб

би-лак

ол-тин



3. Расмда берилган мусиқа асбобларининг номини айтинг.



-



- -



- -



4. Бўгинлардан сўзлар ҳосил қилинг.



да



нак



да



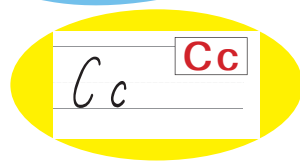
да

Ёдлаб олинг!

Денгиз тўлғаниб тошар
Довул билан довлашар.

/ о о / / д д / дала, данак /





1. Ўқинг.

са	сон	Са-мад
со	са-на	Со-бит
си	со-ат	Сул-тон



2. Шеърни тингланг. Биргаликда айтинг.

СОЧИҚ

Кир бўлса қўлу юзим,
Ювиб, артаман ўзим.
Миннатдорман, очиғи,
Сендан, оппоқ сочиғим.

Ғ.Комилов



3. Расмдаги нарсалар номини айтинг. С товушли бўғинни аниқланг.



			с				
--	--	--	---	--	--	--	--



с			
---	--	--	--



с				
---	--	--	--	--

	с			
--	---	--	--	--



с					
---	--	--	--	--	--



/с с / с с / су, са, сон /



С – ундош товуш.



4. Топишмоқларнинг жавобларини топинг.

Шарқироқ овози бор
Жилғаларда нози бор.



«Чиқ-чиқ»дер, йўқ тўхтови
Вақтнинг аниқ ўлчови.



5. Гуруҳда расмда тасвирланган воқеанинг кетма-кетлигини сақлаган ҳолда сўзланг.



- ❖ Болага исм қўйинг.
- ❖ У нима қилди?
- ❖ У нимадан фойдаланди?
- ❖ Натижада нима бўлди?

Ёдлаб олинг!

Сичқон сиғмас инига
Ғалвир боғлар думига.





ТОЗАЛИК – СОҒЛИК ГАРОВИ



1. Сўзларни ўқинг ва улар иштирокида гаплар тузинг.

Са-мад

Ус-мон

Са-и-да

Со-бит

Са-ли-ма

Но-и-ла



2. Шеърни тингланг. Саволларга жавоб беринг.



Икки қиз

Менинг икки қизим ҳам,
Катта бўлиб қолишди.
Оналари қўлидан,
Юмушларин олишди.



Саҳар туриб Саида,
Ҳовлимизни супураар.
То унгача Умида
Чой тайёрлаб улгураар.



Ҳ.Саъдулла

- ❖ Сиз уй юмушларида катталарга ёрдам берасизми?
- ❖ Нима учун ёрдам бериш керак деб ўйлайсиз?



3. Мақолни тингланг ва мазмунини тушунтиринг.

Тозалик – соғлиқ гарови.





4. Расм асосида гаплар тузинг.



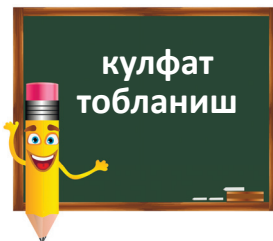


5. Тингланг. Мазмунини сўзлаб беринг.

Орасталик-гўзаллик рамзи

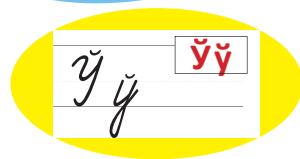
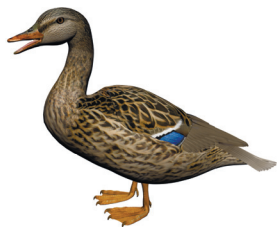
Тозалик сабабли турли касалликларга чалинмаймиз. Қўлларни доим совун билан ювиш, тишларни тозалаш покликнинг энг биринчи шартидир.

«Поклик бор жойда барака бор!»,
– дейди ота-боболаримиз. Шунинг
учун доимо тозалikka, покликка
интилинг.



/ С С / С С / Самад, Салма /





1. Ўқинг.

ўн

кў

кўк

ўт

ўк

тўн

ўс

тў

кўл



кў мак



кў кат



2. Расмда берилган нарсалар номини бўғинга ажратиб айтинг.



у / ж / ў ўн, ўт /



Ў – унли товуш.



3. Ўқинг.

Ў → т
→ н
→ с

Ўт → мас
→ ли
→ ма

Мў-мин
Ўк-там
Ў-сим-лик



4. Расмга қараб эртақ тузинг. Ўрмонда қандай жониворлар яшайди?



5. Ўқитувчи ёрдамида расмга қараб «Ўрмондаги мактаб» мавзусида сахна кўринишини ташкил қилинг.

Ёдлаб олинг!

Ўргимчак, ҳой ўргимчак
Ўргат тўқишни жиндак.



ЎҚУВЧИНИНГ КУН ТАРТИБИ



1. Расмни кузатинг. Ўқувчининг кун тартиби ҳақида сўзлаб беринг.



2. Расм асосида чизмага мос қандай гаплар тузиш мумкин?

			.
			?
			!





3. Ўқинг.

ўл-ка

кўм-кўк

У-мар

ўт-ла

ў-тин

Ўк-там



4. Шеърни тингланг. Ў товушли сўзларни такрорланг.

Мактабим

Мен мактабим бағрида,
Ўқийман толмай.

Аълочи дўстларимдан,
Орқада қолмай.

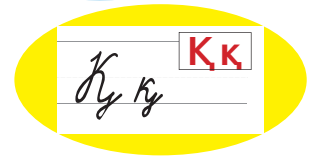
Меҳрибоним Ватаним,
Менинг ғамхўрим.

Билим билан ошади,
Куч ва қувватим.



5. Сизнинг уйингиз мактабга яқин жойлашганми ёки узоқми? «Яқин», «узоқ» сўзларини қатнаштириб гаплар тузинг.





1. Топишмоқларнинг жавобини айтинг.

Бармоқларга киямиз,
Қоғоз, газмол қиямиз.



□□ - □□

Пишсин дея овқат – ош
Оловга берар бардош.



□□ - □□□□



2. Ўқинг.

қа	қум	қа-лам
қо	қол	ўт-лоқ
қи	қўл	қу-лоқ



3. Расмлардан фойдаланиб гапларни ўқинг.

Оқила мана ўтлоқ. Ўтлоқда



Далада  ,  □□□□.

Малика қатикдан  □□□□.

/ қ қ / қ қ / қўл, / қум /



4. Тингланг. Қўзичоқни таърифланг.

Қўзичоқ

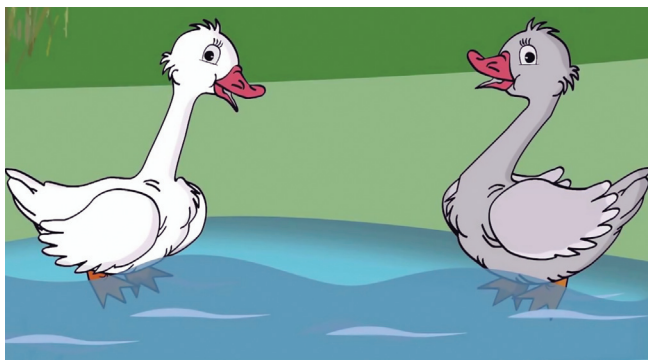
Эҳ, менинг қўзичоғим,
Кўзи тийрак мунчоғим.
Зериксам овунчоғим,
Тек турмайсан сира ҳам.
Сийлайин ўтлар териб,
Силайин сувлар бериб.
Эркаласам-да суюб,
Тек турмайсан сира ҳам.



5. Эртақни тингланг. Ҳикоя жадвали асосида давом эттиринг ва яқунланг.

Қувноқ ғозлар

Бир бор экан, бир йўқ экан. Кампирнинг икки ғози бўлган экан. Ғозларнинг бири оқ, бири кулранг экан. Бир куни кампир ғозларини йўқотиб қўйибди...



Ҳикоя жадвали

Эртақ номи	Эртақ қахрамонлари	Эртақ боши	Эртақ давоми	Эртақ яқуни
---------------	-----------------------	---------------	-----------------	----------------

ЎҚИЙМИЗ ВА ЎЙНАЙМИЗ

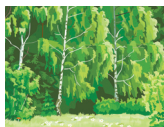


1. Расмни кузатинг. Расм асосида ҳикоя тузинг.



2. Гапларни ўқинг.

Мақсад, Қобил







Ғ ғ Ҳ ҳ Қ қ Қ қобил



3. Бўғинлардан сўзлар ҳосил қилиб ёддан ёзинг.



4. Топишмоқнинг жавобини топинг.

Ёмғирдан сўнг чиқади,

Чўтир қалпоқ кияди.

Қуёшни ёқтирмайди,

Шамолни чақирмайди.



5. Расмларда берилган нарсалар номини бўғинга ажратиб айтинг. Қ товуши қайси бўғинда келяпти?

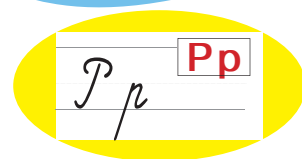


Ёдлаб олинг!

Қалт-қалт қалтирар қуён

Қўрққани шундан аён.





1. Ўқинг.

ра	ран-да	расм	Ак-ром
ро	ром	мар-та	Ўт-кир
рў	рў-мол	мар-ра	Қо-дир



2. Расмни кузатинг. Р товуши бор нарсаларнинг номини ёзинг.



- -

-

-



3. Топишмоқнинг жавобини топинг.

«Бол»и бор кесади,
«Бол»и бор уради.



// / 2 / 2 / 2 / 2 р р ра / ром /



Р – ундош товуш.



4. Ўқинг.

ар
мар
бар

← ← ←

ра

О

→ → →

та
рол
лим



5. Тингланг. Шеърда нечта р товушли сўз борлигини аниқланг.

Дурадгорман, дурадгор

Қўлларимда рандам бор,
Тиғи ўхшар олмосга.
Дурадгорман, дурадгор,
Мен ишлайман ҳавасга.

Ҳабиб Раҳмат



Ёдлаб олинг!

Раҳматжонга кўп раҳмат,
Ҳаммани қилар ҳурмат.



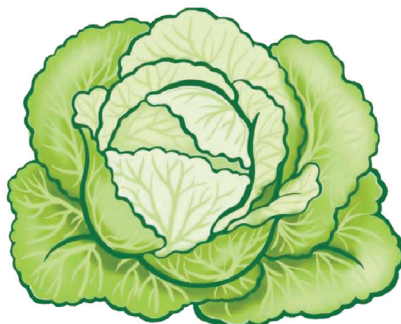
РАССОМ



1.



		р		
--	--	---	--	--



		р		
--	--	---	--	--



р				
---	--	--	--	--



2. Ўқинг.

а-ри
ар-ра
а-нор

бир
бор
тор

Ра-им
Бо-тир
Ло-бар



3. Ўқинг.

Ра-им ака рассом. У



--	--

Қа-рим ма-на ран-да. Ран-да

--	--

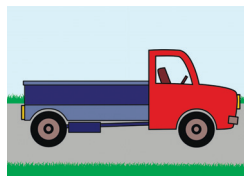


4. Биттадан бўгин қўшиб сўз тузинг.

олма-



ма



-на

ли



мали



5. Тингланг. Сиз расм чизишга қизиқасизми?

Рассом

Қояга чиқаётган
Бузоқ расмини солиб:
– Ука, маҳоратимни
Кўрдингми? – деди Толиб.
– Расм чизишдан аввал,
Ўйлаб кўрмабсиз мундоқ,
Сал юрса, қоя тугаб,
Йиқилади-ку бузоқ.



Оллоберган Пўлат

Р Р / / Р Р Ранда Рассом



1. Ўқинг.

ой	йўл	йўл-барс	май-да
уй	йў-лак	май-дон	ки-йим
уй	йил	ой-на	май-мун



2. Расмда берилган нарсалар номини айтинг, бўғинга ажратинг.











3. Шеърни тингланг. Ўйлаб кўринг, сиз йўлда кимларга салом берасиз. Нима учун?

Салом берган болалар

Салом берган боланинг
Ўзи одобли,
Кулиб турган юзлари
Гўё офтобли.
Салом берган боланинг
Дарси доим «беш»,
Мактаб, уйда, кўчада
Яхшиларга эш.



Пўлат Мўмин





Й – ундош товуш.



4. Расмга қараб мактабга бораётган икки ўртоқ ҳақида ҳикоя тузинг. Уларнинг хулқи ҳақида нима дейиш мумкин?



5. Сизнинг дўстларингиз мактабга қандай транспорт орқали боришади?

Мактабга йўл

	Акмал	Раъно	Ербол	Ойдин	Санжар

Ёдлаб олинг!

Йўлбарснинг тўни йўл-йўл,
Йўлиқсанг эҳтиёт бўл.



/и и и й й / илл / йул /



ЙЎЛ БЕЛГИЛАРИНИ БИЛИБ ОЛИНГ



1. Ўқинг.

йил

бай-рам

ки-йик

йўл

йў-лак

Ой-дин

ўй-на

кўй-лак

Лай-ло



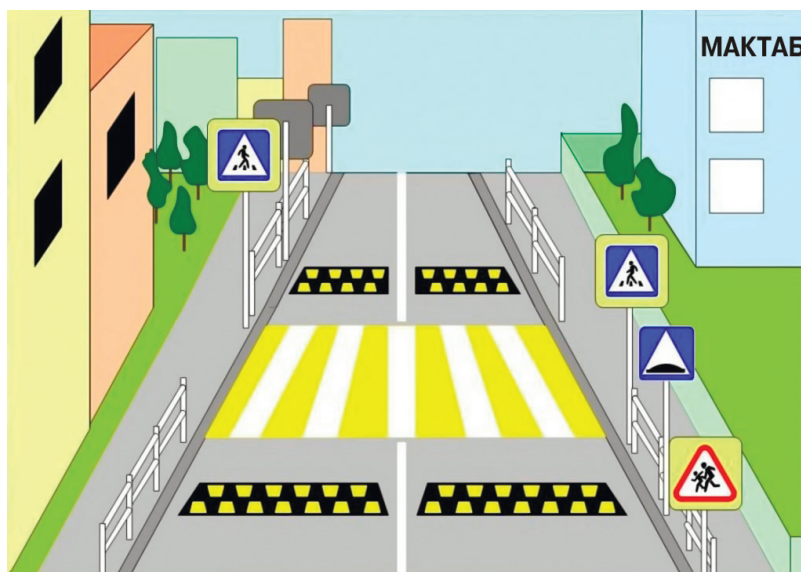
2. Шеърни тингланг. Мазмунини сўзлаб беринг.

Қизил чироқ: – Тўхта, дер,
Шўхликка қўй нуқта, дер.

Сариқ чироқ – огоҳ бўл,
Яшил чироқ – очик йўл.



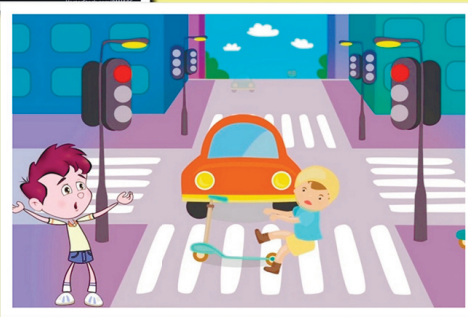
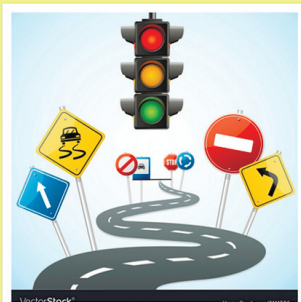
3. Расмда берилган белгилар нимани билдиради?





4. Расмларга қараб ҳикоя тузинг. Й товуши қатнашган сўзларни бўғинга ажратиб айтинг.

Йўлда



Ёдда тутинг!

Кўча ҳаракати қоидаларига риоя қилинг!

Йўл ҳаракати белгиларини билиб олинг!



5. Ўқинг ва ёзинг.

Мана, катта йўл.

Лайло, йўлда ўйнама!

Майдонда ўйна.

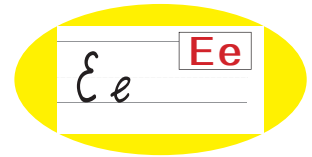


Й Й Й Й Й Й Й Й Й Й





7



1. Ўқинг.

ер	е-лим	те-рим
ел	ел-кан	те-ран
ет	ет-ти	кет-мон



2. Тингланг. Биринчи сўзлар қандай товуш билан бошланяпти?

Елканли кема сузар,
Еллардан ўзиб кетар.



3. Расм асосида гуруҳ бўлиб гаплар тузинг.



/ е е / е е / ел елкан /





Е – унли товуш.



4. Шеърни тингланг. Е товуши бор сўзларни бўғинга ажратиб айтинг.

Кузда

Ариқ, анҳор, кўлларда
Шовқин-суронлар синди.
Артилган шиша каби
Кўкка боқсам, кўз тинди.

Юлқиниб келган шамол
Олмани қоқиб кетди.
Теролмадим – ариққа
Тушди-да, оқиб кетди.

Равшан Файз



5. Керакли ҳарфларни қўйиб сўзларни ўқинг ва ёзинг.

мак

т рақ

лбек

лим

б кат

б да



6. Мақолни тингланг. Мазмунини тушунтириб беринг.

Ер ҳайдасанг – куз ҳайда,
Куз ҳайдамасанг – юз ҳайда.





ЕР – ХАЗИНА, СУВ – ОЛТИН



1. Ўқинг.

ер

те-рак

те-мир

бе-да

бе-кат

Ой-бек

кел

ке-лин

Те-мур



2.



ел

кан

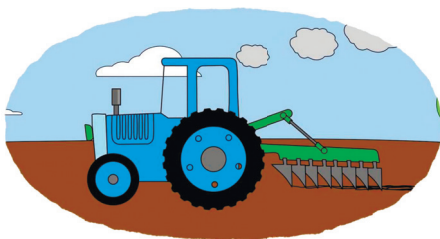


е

лим



3.



Темур аканинг трак-то-ри бор. У трак-тор-да
ер .



4.



	е	е			
--	---	---	--	--	--



						е
--	--	--	--	--	--	---



	е	е				
--	---	---	--	--	--	--



	е					е
--	---	--	--	--	--	---



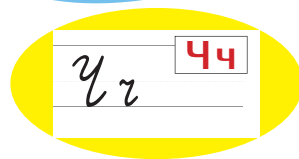
5. Топишмоқларнинг жавобини топинг.

Ер остида тўриқ от,
Терисидир етти қат.
Суймоқ бўлсанг сен уни,
Йиғлайсан куни-туни.



Чети гулли патир нон,
Ичи тўла ғиж-ғиж дон.





1. Расмдаги нарсалар номини топинг, гаплар тузинг.









2. Ўқинг.

ча

че-лак

уч-қун

Чи-но-ра

чо

чи-нор

чин-ни

Ча-рос

чи

чай-ла

чақ-моқ

Бар-чин



3. Ўқинг. Ч ҳарфи бор сўзларни топинг ва ёзинг.

Чумчук

Чумчук чирқ-чирқ қилиб
сайрайди. У дам олмайди.
Дон-дун қидириб тинмайди.



~ ч ч чой челақ





Ч – ундош товуш.



4. Шеърни тингланг ва ёдланг.

Ферузанинг аҳди

Устимдаги атласни,
Ойим тикиб бердилар.
Ҳамма дугоналарим,
Бир-бир келиб кўрдилар.

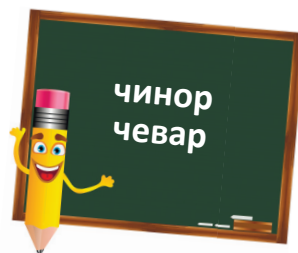
Чевар экан, дейишди
Ойимни, улар бари.
Мен ҳам чевар бўламан,
Худди ойим сингари.



«Болалар адабиёти» китобидан

Ёдлаб олинг!

Чумоли чигирткани
Чақирди чой ичгани.



5. Ўқитувчи ёрдамида тез айтишни қайтаринг.

Чаман чиннига чиройли чиннигул чизди.



ҲАҚИҚИЙ ДЎСТ



1. Абай бобомизнинг насиҳат сўзларини тингланг.



Иноқ эл – баракали эл,
кўркам ва обод ўлка, ҳосили
мўл, бой мамлакат бўлади.

Баракали бўлса эл,
Чети яйлов у бир кўл.
Барги яшнар чайқалиб,
Эсганида майин ел

Р.Дўсматова таржимаси



2. Мактабдаги дўстларингиз ҳақида сўзлаб бера оласизми?

Менинг дўстимнинг исми
Сарвар. Унинг ёши еттида.
У расм чизишни ёқтиради.
У ўқишни ва ёзишни билади.



~ 1 2 / 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100



3. Сўзларни ўқинг.

у-ча	→	ди	чи	→	нор
қу-ча	→	ди	чи	→	рой-ли
кў-ча	→	ди	чи	→	роқ



4. Бўш вақтингизни дўстингиз билан қандай ўтказасиз? Расмлардан фойдаланиб сўзлаб беринг.



❖ Дўстингизнинг исмини ёзинг.



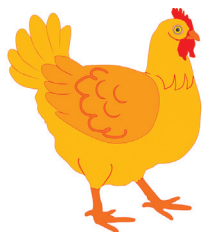


1. Топишмоқнинг жавобини топинг.

Суямасанг туролмас,
Сен минмасанг юролмас.



2. Расмда берилган нарсалар номини бўғинга ажратиб айтинг.



		в		
--	--	---	--	--



в				
---	--	--	--	--



в				
---	--	--	--	--



		в		
--	--	---	--	--



3. Ўқинг.

ва
во
ви

вар-рак
ов-қат
нав-бат

Ва-си-ла
Во-ли-да
Дав-рон



4. Гапларни ўқинг ва ёзинг.

Вали варрак учирди. Варрак баланд учди.





В – ундош товуш.



5. Шеърни тингланг. Ватан деганда сиз нима тушунасиз?

Ватаним

Ватан, менинг онамсан,
Иссиқ қучоғинг.

Оламда яғонамсан,

Азиз тупроғинг.

Келажагинг буюкдир

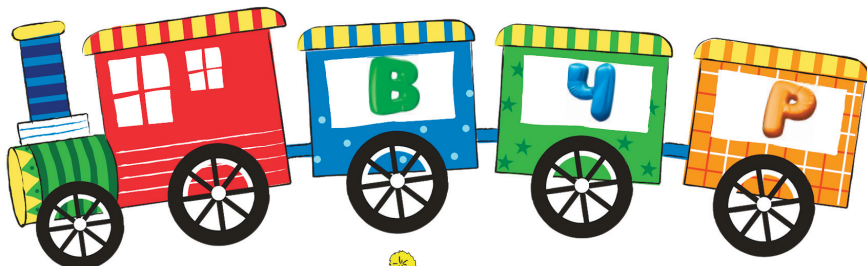
Яшна доимо.

Ватаним, сени бугун

Таниди дунё.



6. Расмларни кузатинг. Нарса-буюмларни вагонларга жойлаштиришга Буратинога ёрдам беринг.



Ёдлаб олинг!

Варрак учар ҳаволаб

Вали кулар хохолаб.



51

МАКТАБ ҲАҚИДАГИ ҲИКОЯЛАР



1. Ўқинг.

ватан

водий

товус

На-во-ий

Мав-лу-да

НОВ-ВОТ

нав-бат

са-вол

ҚО-ВОҚ



2. Савол ва расмлардан фойдаланиб мактабингиз ҳақида ҳикоя тузинг.

❖ Сизнинг мактабингиз қаерда жойлашган?

❖ Мактабда қандай хоналар бор?



Р Р В В В Ватан



3. Берилган сўзлардан гаплар тузинг ва ёзинг.

ўқувчи

китоб

мактаб

дарс

ўқитувчи

муסיқа



4. Шеърни тингланг.

Мактаб – офтоб қўшиғи

Дунёда энг севган жойинг
Қаер, деди.

Дедим: Мактаб, дедим: **Офтоб!**

Сабабин айт, деди. Дедим:

Ўргатади илм-у одоб.

Ота-онам севар мени,

Қароғим, қувончим деб.

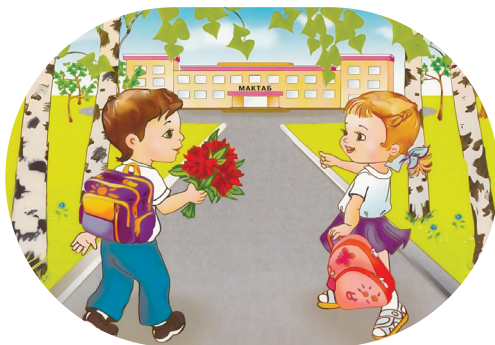
Ўқитувчим севар мени,

Ўқувчим, **аълочим** деб.

Дунёда энг севган жойинг

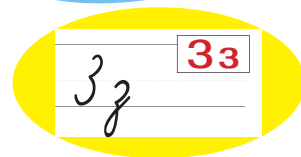
Қаер, деди.

Дедим: Мактаб, дедим: **Офтоб!**



Қуддус Муҳаммадий





1. Ўқинг.

за	зар	Зе-бо
зо	зина	За-ри-на
зи	зирак	Зо-кир



2. Нарсаларнинг номларини айтинг. 3 товушли бўғинни аниқланг. Сўзларни қатнаштириб гаплар тузинг.









Ёдлаб олинг!

Зоғча золдир топибди.
Зарғалдоққа чопибди.



з з з з зар зина



3 – ундош товуш.



3. Расмларни кузатинг. Эртакнинг номини айтинг.
Асосий қахрамонлари кимлар?



4. Ўқинг.

зий > рак
зи >

қар > моқ
қай >

Тўй > чи
Йўл >

йў > лак
кўй >





МАҚТАБИМИЗ ОШХОНАСИ



1. Ўқинг ва ажратиб кўрсатилган гапни ёзинг.

Азиз қизиқ китоб ўқиди. Онам сабзи тозалади.
Зилола укасини ўйнатди. Азиз – ақлли бола.



2. Шеърни тингланг.

Нон

Нонушта ё тушликка,
Ёзарканмиз дастурхон.
Дастурхонга зеб бериб,
Бўй таратар кулча нон!
Ноз-неъматнинг сараси,
Ва табиат неъмат.
Бу неъматни яратар,
Олтин қўллар меҳнати.



Дўстжон Матжон

❖ Нон тайёрлаш учун кимлар меҳнат қилади?



3. Расмларни кузатинг. Нон маҳсулотларининг
номларини айтинг.





4. Ўқинг.

зар

ўз-бек

зий-нат

Зи-ло-ла

Зай-наб

Зо-кир

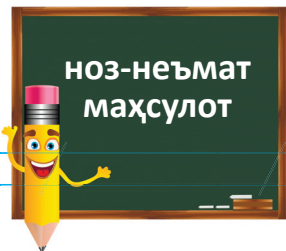
А-зиз

Зо-ир

Зе-бо



5. Ошхонада қандай қоидаларга риоя қилиш керак?



2 2 3 3 3едо





1. Сиз бу ҳарфлар билан танишдингиз. Ушбу ҳарфлар қатнашган сўзларни дўстингиз билан топинг.



2. Бўгинлардан сўз ҳосил қилинг. Сўзлардан гаплар тузинг.

Ва	ди	Ка
А	си	ба
На	ма	ла
ри	и	ма



3. Ўйланг. Ҳарфларни ўзгартириб янги сўзлар ҳосил қилинг ва ёзинг.

ТИЛ-

кўл-

кун-

ром-



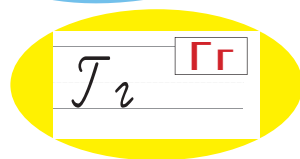
4. Ўқинг.

Бола одоби билан кўркем. Тартибли, одобли бўл. Мактабда билим ол.



5. Расмни кузатинг. Расм асосида саволлар тузинг. Дўстингиздан интервью олинг.





1. Ўқинг.

гў

гу

га

гу

гул

гул-зор

газ-мол

гу-руч

Гул-но-ра

Гў-зал

Гу-лис-тон

Гул-ло-ла



2. Расмдаги нарсалар номларини айтинг. Г товушли бўғинни топинг.











3. Расмда кимларни кўряпсиз? Оила аъзоларининг номларини айтинг.





Г – ундош товуш.



4. Тингланг.

Бизнинг оила

Бизнинг оилада олти киши бор. Дадам заводда – муҳандис, онам мактабда – ўқитувчи. Опам 6-синфда, акам 4-синфда, мен 1-синфда ўқийман. Синглим 5-ёшда. У боғчага боради. Оиламиз жуда аҳил.



5. Ўз оилангиз ҳақида сўзлаб беринг.



Ёдлаб олинг!

Горилла деган маймун,
Гугурт ўйнабди бир кун.

Эслатма

Болалар! Гугурт билан ўйнашманг!



г г г г гул шлос





ОИЛА ДАВРАСИДА



1. Ўқинг.

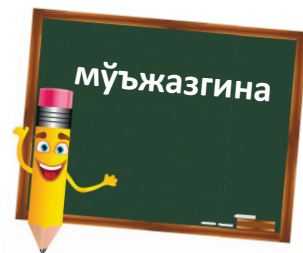
Бу бизнинг уй. Уйимизда гуллар бор. Ана оқ,
сарик, қизил гуллар. Гулга  қўнди.



2. Шеърни тингланг ва мазмунини эсда сақланг.
У ким ҳақида?

Оилам

Оилам – отам,
Оилам – онам,
Оила – укам кўзлари
Оила – синглим
Оила – бобом,
Бувижоним сўзлари.
Оила десам бири тан
Бири жондек кўринар.
Мўъжазгина мустаҳкам,
Бир ватандек кўринар.



Заҳро Хасанова





3. Расмларни кузатинг. Сизнинг оилангиз нималар билан машғул бўлишини сўзлаб беринг.



4. Шеърни катталар ёрдамида ёдлаб олинг.

Дадам, укам, мен, ойим,

Сўзлашамиз мулойим.

Ширинсўзлик қоидамиз,

Шод, аҳил оиламиз.

Фахриддин Ҳайит



5. Берилган сўзларни қатнаштириб гаплар тузинг ва ёзинг.

Она, ота, ака, ука, бобо, буви.

T T T T Тумара Тузал



нг ҲАРФ БИРИКМАСИ



1. Топишмоқни тингланг, жавобини топинг.

Икки сингил,
«Оғир-енгил».



Ранги ҳар хил,
Номи бир хил.



2. Сўзларни ўқинг.

тонг

кенг

занг

ранг

енг

бонг

тенг

чанг

та-ранг



3. Тингланг. нг ҳарф бирикмали сўзларни талаффуз қилинг.

Ота рози – Ватан рози

Яхши фарзанд она ернинг

Жон фидоси дейдилар.

Яхши фарзанд доно элнинг

Кўз зиёси, дейдилар.

Ота рози – Ватан рози,

Ўғлонларим, қизларим.

Ватан рози – ота рози,

Яшанг, ўчмас изларим.



Эсон Раҳимов



4. Расмлар ўрнига сўзлар қўйиб матнни ўқинг.

Тонгда

Тонг отди. Булутлар ортидан  мўралади.

– Келинг,  бобо! Доимо бирга бўлинг, – деди Лазиз.



5. «Куз» мавзусида чизмага мос гаплар тузинг.



.

?

!



1. Диалогни ўқинг. Дўстингиз билан давом эттиринг.

- Менинг исмим Гулмира.
Сенинг исминг ким?
- Менинг исмим Зарина.
Сенинг синглинг борми?
-



2. Шеърни тингланг. нг ҳарф бирикмали сўзларни топинг.

Мен синглимга таржимон

Жажжигина синглимнинг
Бордир қизик ўз тили,
Тинглаган ҳар кишини
Очилар баҳри дили.
Баъзан қўшни болалар
Уни қуршаб олишар.
Гоҳ ёлбориб, гоҳ алдаб
Аста гапга солишар.
Конфетни дейди у «оҳ»,
Иссиқ таом, чойни «баҳ»,



Кучукни дейди «бобов»,
Мушук унинг-чун, «миёв»
Санайберсам қатма-қат,
Тузилар катта луғат.
Келганда уйга меҳмон
Мен синглимга таржимон.



Захро Ҳасанова



3. Бўш катакчаларга керакли ҳарфларни қўйиб
сўзларни ўқинг ва ёзинг.

т		н	г
---	--	---	---

	о	н	г
--	---	---	---

к		н	г
---	--	---	---

	а	н	г
--	---	---	---



4. Матнни ўқинг. Одоб, ахлоққа тегишли қандай
сўзларни ўқидингиз?

Бекатда

Олим бекатда ўтирарди. У Карим отани кўриб,
ўрнидан турди.

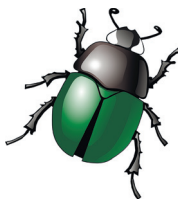
- Келинг, Карим ота, ўтиринг, – деди у.
- Омон бўл, болам, – деди Карим ота.



1. Расмда берилган нарсалар номини бўғинга ажратинг. Ғ товушли бўғинни аниқланг.



--	--	--



--	--	--	--	--



--	--	--	--	--



2. Ўқинг.

Ға

Ғу

Ғал-ла

Ғай-рат

Ғо

Ғў

Ға-ла-ба

Ғу-лом

Ғи

Оғ

Ғил-ди-рак

Ға-ни



3. Матнни ўқинг. Мазмунини тушунтиринг.

Дангаса билан Ғайратли

Дангаса бола: – Аввал ўйнайман, кейин ўқирман,
– дейди.

Ғайратли бола: Аввал ўқийман, кейин ўйнайман,
– дейди.





Ғ – ундош товуш.



4. Жадвал бўйича дангаса ва ғайратли болаларга хос фазилатларни қиёсланг.

Дангаса бола	Ғайратли бола



5. Шеърни тингланг. Ғ ҳарфли сўзларни топиб, маъносини тушунтиринг.

Ўғлонлар

Сиз ҳаётсиз она-юртга,
Доим нурлар ёғилгай.
Сиз уммонсиз табиатга,
Жисму-жонлар йўғрилгай.
Мевалари ширин-шарбат,
Юрт камоли боғлар – Сиз.
Элни ёвдан қўриқловчи,
Кўкси қалқон тоғлар – Сиз.



Ёдлаб олинг!

Ғозлар донга ташланди,
Ғала-ғовур бошланди.



/ ғ - ғ / ғ - ғ / ғор ғалла /



ОТАМ-ОНАМ ҚУВОНЧИМ



1. Ўқинг.

ғал-ла соғ Ға-ни
ға-ла-ба тоғ Ғу-лом
Дадам ғаллакор. Онам боғбон.



2. Тингланг.

Ота-она

Ота-она икки сўз,
Бири қошу бири кўз.
Бир-биридан қимматли,
Меҳри дарё, қимматли.
Улар ўзин уйламас,
Фарзанди соғ бўлса бас.
Фарзанд деб томдан ташлар,
Ҳаммасига чидарлар,
Булар қўша чинорлар.



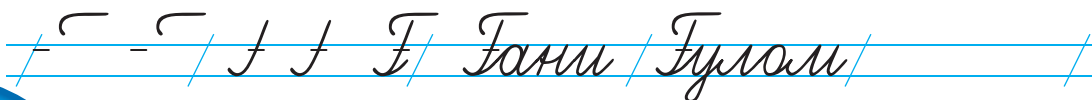
Толиб Йўлдош

❖ Ўз ота-онангиз ҳақида сўзлаб беринг.



3. Мақолнинг маъносини тушунтиринг.

Ота-онангни ҳурмат қилсанг,
Бошқалардан ҳурмат кўрасан.





4. Катталар ёрдамида ота-она ҳақидаги мақолларни излаб топинг ва ёдланг.



5. Расмларни кузатинг. Ота-онангизнинг касби ҳақида сўзлаб беринг.



❖ Ота-онангизнинг иш жойи ҳақида биласизми?





1. Ўқинг.

ша	шар	шамол	Шо-кир
шо	шам	паш-ша	Шо-и-ра
ши	шод	шуд-ринг	Шаб-нам



2. Расмда берилган нарсалар номини айтинг. Ш товуши қайси бўғинда?









3. Тингланг.

Шеър ёдлашни биламан

Шеър ёдлашни биламан,
Тез ёдлашни биламан.
Сўзларини бийрон айтиб,
Зўр ёдлашни биламан.
Шеърлар чаман ҳақида,
Гулу гулшан ҳақида.
Бизни суюб ўстирган,
Она Ватан ҳақида.



❖ Сиз қандай шеърларни ёддан биласиз?

/ ш ш / ш ш / шар / шамол /



4. Тингланг. Саволларга жавоб беринг.

Яхшилик ерда қолмас

Бир Ари сув устинда учиб борар эди. Бирдан сувга йиқилиб кетди. Қанотлари ҳўл бўлиб, учарга кучи етмай қолди. Буни Кабутар кўриб қолди. Арига раҳми келди. Дарҳол чўпни тишлаб, сувга ташлади. Бечора Ари бу чўпни кема қилиб, сув балосидан қутулди. Бир бола тузоқ қўйиб, Кабутарни тутмоқчи бўлди. Ари буни кўрган замон келиб, боланинг қулоғидан чакди. Бола оғриқнинг алаmidан тузоқни ташлаб, қулоғини ушлади. Кабутар вақтни ғанимат билиб, учиб кетиб, ўлимдан қутулди.

Абдулла Авлоний

- ❖ Матн нима ҳақида?
- ❖ Кабутар нима қилди?
- ❖ Нима сабабдан Ари Кабутарга ёрдам берди?



5. Керакли ҳарфларни қўйиб сўзларни ўқинг. Нечта сўз ўқидингиз?



Ёдлаб олинг!

Шер узун шеър тўқиди,
Шариллатиб ўқиди.





ҚАДИМИЙ ШАХАР



1. Ўқинг.

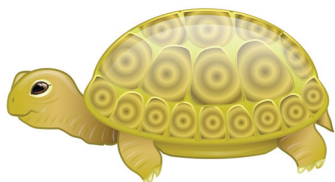
ош
шар
шер

шан-ба
ку-раш
ку-муш

Шим-кент
Шер-зод
Шо-и-ра



2. Расмда берилган нарсалар номини топинг ва ўқинг. III товушли бўғинни аниқланг.



--	--	--	--	--	--	--



--	--	--	--



--	--	--



--	--	--



3. Тез айтишни такрорланг.

Шарбат шакардан ширинми, Шакар шарбатдан ширинми?

/// У Уоупа Уаврам //



4. Тингланг.

Биз Шимкент шаҳрида яшаймиз. Шимкент – чиройли ва катта шаҳар. Бобом, бувим ва мен Туркистон шаҳрига бордик. Туркистон – қадимий шаҳар.



5. Ўқинг.

Туғилган кун

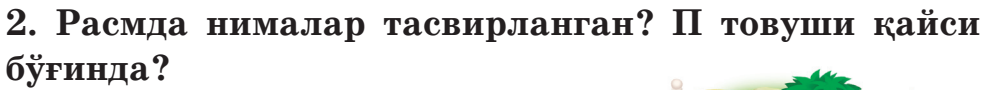
Бугун Дилшоднинг туғилган куни. Тоғаси ва холаси уни табриклашди. Дилшодга китоб совға қилишди. Дилшод мамнун бўлди.

- ❖ Сизга нима совға қилишларини хоҳлайсиз?
- ❖ Расмини чизинг.

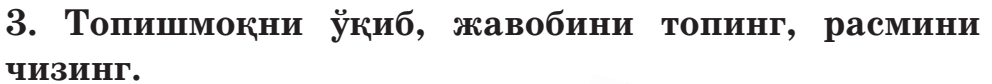




па	пу	па-лов	Па-ри-зод
по	пе	па-тир	Пар-пи
пи	пӱ	пиш-лоқ	Пӱ-лат



--	--	--	--	--	--



Пак-пакана бўйи бор,
Етти қават тўни бор.



Онасидан кийим-бошим,
Боласидан ёғли ошим.



Ёдлаб олинг!

Пашша совқотди жуда,
Пайпоғи йўқ эди-да.

1122/12 12 /n n napma /



П – ундош товуш.



4. Нарсалар номини айтинг. Қайси товуш билан бири-биридан фарқ қиляпти? Қандай талаффуз қиляпсиз?



Ёдда сақланг!

п, т – жарангсиз ундошлар.



5. Биласанми?

Ўқитувчи деди:

– Ўрдак, курка, , – парранда.

У Пўлатдан сўради:

– Йўлбарс, маймун, зебра, , – нима?

Пўлат нима дейди?





ПОЛИЗДА



1. Ўқинг.

пул
кўп
турп

патир
ипак
парта

Ман-ноп
пос-бон
кап-тар



2. Расмда берилган сабзавотлар номини айтинг. П товуши иштирок этган сўзларни ёзинг.



3. Ўқинг.

Болалар полизга келдилар. Полизда по-ми-дор,
саб-зи, турп, бод-ринг, қо-воқ бор. Болалар
саб-за-вот-лар-ни теришди.





4. Расм асосида ҳикоя тузинг. Ҳикояга сарлавҳа танланг.

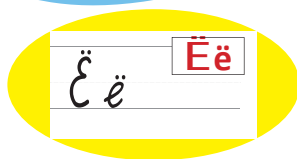


5. Шеърни тингланг. Қора билан ажратиб берилган сўзларни тўғри талаффуз қилинг.

Гўзал – менинг Жанубим

Кўсагини қоқ ёрган,
Оқ пахтаси – оқ маржон!
Олмаси оқ ақиқдай,
Узуми бор ёқутдай!
Туни салқин, куни иссиқ,
Гўзал – менинг Жанубим!

Ўтабой Турманжонов



1. Ўқинг.

ёз	ёш	ён-ғоқ	ёнғин	Ёд-гор
ёқ	ёй	ём-ғир	дарё	Ди-ёр-бек
ёт	ёд	ёс-тиқ	ёрдам	



2. Расмдаги нарсалар номини айтинг. Ё унлисининг талаффузига эътибор беринг.



3. Шеърни ўқинг. Қуён сўзидаги ҳарфлар ва товушларни таққосланг.

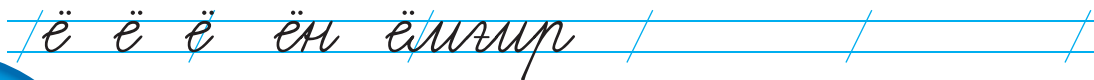
Қуён

Қуён, қуён оппоқ қуён,
 Кел, мен билан ўйнагин
 Чопқилашиб у ён – бу ён,
 Боғчамизда қувнагин.



Ёдда тутинг!

Ё – унли ҳарфи иккита товуш билдиради.





4. Матнни тингланг. Ўз фикрингизни ёқди ёки ёқмади тушунчалари орқали билдиринг.

Ёлғон

Ёлғончилик – ёмон одат. Ёлғончиликка ўрганган одам ҳамма ерда ва ҳамиша ёлғон сўзлайди. Бундай одамга бора-бора ҳеч ким ишонмай, ҳурмат қилмай қўяди. Ёлғончиликдан уялиш керак. Киши ёшликдан ёлғонни одат қилса, уни бир умр тарк этолмайди. Бировни алдаш катта гуноҳ саналади. Шунинг учун ёлғондан сақланинг, ёлғончи ўртоқларингизни ростгўйликка чақиринг.



5. Топишмоқларнинг жавобини топинг.



Ерга тушса лой қилар,
Дехқонларни бой қилар.



Ўзи пиллага ўхшар,
Ичи тиллага ўхшар.





ДЎСТЛИК – БЕБАҲО БОЙЛИК



1. Ўқинг.

ёй	ёқ-ди	Ё-қут
ёл	ёр-ди	Ёр-қин
ёр	ёс-тиқ	Сай-ё-ра



2. Матнни тингланг. Мазмунини сўзланг. Ҳақиқий дўст қандай бўлиши керак?

Дўстлар



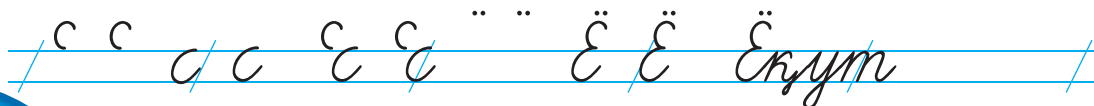
Ўктам, Нозима, Мўмин иноқ синфдошлар.
Улар доим бирга ўйнайдилар, дарс тайёрлайдилар.

Бир куни Мўмин касал бўлиб қолди. Ўктам билан Нозима уни кўргани боришди. Мўмин жуда хурсанд бўлди.

– Сизнингча дўст қандай бўлиши керак?

Ёдлаб олинг!

Ёмғир, ёмғир ёғақол,
Ёй камалак чиқақол.





3. Расмларга қаранг. Сиз дўстингиз билан қандай саломлашасиз? Қайси тилларда саломлашишни биласиз?



4. Ўқитувчи билан биргаликда бажаринг.

1. Қарсак чалинг.
2. Дўстингизга кулиб қаранг.
3. Дўстингизга кўзингизни қисинг.
4. Илиқ сўз айтинг.
5. Қўл бериб саломлашинг.

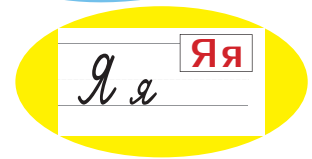


5. Мақолларни ўқиб, мазмунини тушунтиринг.

Дўст сўзини ташлама,
Ташлаб бошинг қашлама.

Дўстсиз бошим – тузсиз ошим.





1. Ўқинг.

ял

яй-лов

Яс-ми-на

ян

ян-тоқ

Яй-ра

яш

як-ка

Я-мин



2. Матни тингланг. Яна қандай доривор ўсимликларни биласиз?

Ялпиз

Ялпиз ариқ бўйларида, тоғ этакларида ўсади. У кўп йиллик ўсимлик. Ялпиз витаминларга жуда бой. Шунинг учун доривор ўсимлик ҳисобланади.



3. Расмда берилган нарсалар номини айтинг ва улар иштирокида гаплар тузинг.



я я л / л я л я я м н а



4. Топишмоқни тингланг.

Ўсар жойи ариқ лаби
Бўй таратар райҳон каби.



5. Шеърни тингланг. Я товуши бор сўзларни қайта талаффуз қилинг.

Яхши бола

Ҳамма жойга ярашади
Яхши бола, яхши бола.

Уй ишига қарашади
Яхши бола, яхши бола.

Пўлат Мўмин

❖ Яна қандай болаларни яхши бола деб ўйлайсиз?

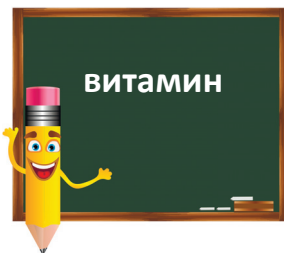
Ёдлаб олинг!

Яшин Ясминанинг яшигига ям-яшил япроқ
солди.



6. Расмни кузатинг. Ўйланг. Қандай сўзларни топдингиз.

к	й	и	м	и
й	к	ў	а	л
т	р	а	е	к
я	п	л	з	и
я	м	с	и	қ



Ёдда тутинг!

Я – унли ҳарфи икки товуш билдиради.



ДЎСТЛИГИМИЗ ЯРАШГАН



1. Ўқинг.

як	як-ка	Я-мин
яп	яп-роқ	Я-раш
яш	яш-на	Я-шин



2. Ўқинг ва матн асосида савол тузинг.

Ямин билан Яшин дўст. Яминнинг бобоси чўпон.
У яйловда қўй-қўзиларни боқади. Яшин Ямин билан
яйловга борди.

❖ Матн нечта гапдан тузилган?



3. Тингланг.

Қозоғистон

Халқимизнинг онаси,
Бағри кенг кошонаси,
Кўз илғамас бепоён,
Қозоғистон даласи.
Одобда манзур бўлиб,
Билимли, мағрур бўлиб,
Ўсар унда ўғил-қиз
Ўз юртида ҳур бўлиб.



Қ.Жумағалиев

Й Й / / Й / / Я Я Айра /





4. Мақолни тингланг ва маъносини тушунтиринг.

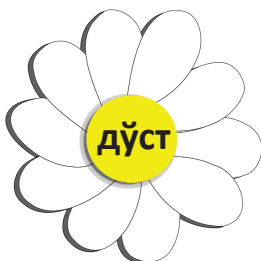
Дарахт – илдизи билан,
Одам – дўстлари билан.



5. Расмларни кузатинг. Дўстлик ҳақида ҳикоя тузинг.



6. Ҳақиқий дўстнинг сифатларини санаб беринг.





1. Ўқинг.

ЮК

ЮТ

Ю-ган

Юл-дуз

ЮЛ

юр

ЮМ-ШОҚ

Ю-нус

ЮЗ

ЮВ

юрт

ю-рак



2. Расмда берилган нарсалар номини айтинг.
Талаффузига эътибор беринг.









3. Расмлар ёрдамида гаплар тузинг ва ёзинг.

Юсуф



ясади.

Юнус ота



олди.

Юлдуз



ювди.



/ / Ю Ю Ю Ю / Ю Ю Ю Ю / Ю Ю Ю Ю /



4. Шеърни тингланг. Қайси фасл тасвирланган?

Манзара

Тилла бандли япроқлар,
Дов дарахтлар хушлашар.
Барги хазон фасл бу,
Куз қиш билан дучлашар.
Юкларидан бўшаниб,
Олган чексиз далалар
Қучоғида ўйнайди,
Қирмиз юзли болалар.



Нурилла Остон



5. Шеър асосида таҳлил жадвалини тўлдиринг.

Таҳлил жадвали

Номи	Таърифлаш	Расмини чизиш
Япроқ		
Булут		
Дарахт		

Ёдда тутинг!

Ю – унли ҳарфи икки товуш билдиради.



БИР ЖАҲОН БОЛАЛАРМИЗ!



1. Ўқинг.

юзаки

юксак

ютуқ

юк-ла-ма

дов-ю-рак

юм-шоқ



2. Чизмадаги сўзларни ўқинг ва уларни қатнаштириб гаплар тузинг.

ю су
 > рак
ку < ку

су су
 > юқ
қу < қу



3. Ортиқча тасвирланган расмни топинг.





4. Тингланг. Шеър кимлар ҳақида?

Қувноқ болалар қўшиғи

Қўрқув нима билмаймиз,
Ялқовликни суймаймиз.
Биз тиришқоқ ёш ниҳол,
Яхшилардан ўрнак ол.

Ёзда гуллар терамиз,
Қишда чанғи учамиз.
Қўшиқ айтиб заминда,
Дам оламиз биз шунда.

Е. Ўтетилеуов



5. Нуқталар ўрнига Ю ҳарфини қўйиб, сўзларни ўқинг ва ёзинг.

Қа... м, су...қ, ...лдуз, ...пқа, қу...н, ...рак,
қу...қ, ...мшоқ.

Ҳ Ҳ О О Ҳ О / Ю Юлдуз



Х х



1. Расмда берилган нарсалар номини бўғинга ажратиб айтинг.



--	--	--	--



--	--	--	--



--	--



2. Бўғинлаб ва бутун ҳолича ўқинг.

ха	хат	ха-бар	Хо-лиқ
хо	хом	халқ	Хо-ли-да
хи	хол	хиз-мат	Хур-ши-да



3. Холида дугонаси Хуршидага хат ёзишни бошлади. Хатни ўқинг ва давом эттиринг.

Салом дугонам Хуршида. Ўқишларинг яхшими?
Ўлкамизга қиш яқинлашиб келмоқда.



Х – ундош товуш.

/с с / с с / х х / хат / халқ /



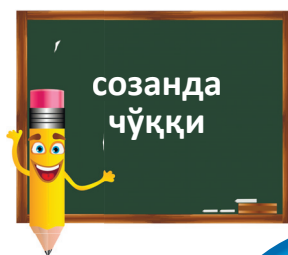
4. Шеърни тингланг. X товушли сўзларни аниқланг.

Хат ёздик биз акамга

Бувим айтиб турдилар,
Мен хат ёздим акамга:
– Аввал бувижонимдан
Салом деб ёз бўтамга.
Чиройли ёз, хушхат ёз,
Қийналмасдан ўқисин.
Эгалласин албатта,
Ҳарбий билим чўққисин.



5. Ўйланг ва ўйнанг. Ким кимга хат ёзиши мумкин?
Сиз кимга хат ёзишни хоҳлайсиз?





БОЛА ОДОБИ БИЛАН АЗИЗ



1. Ўқинг.

хо-на

пах-та

Хай-рул-ла

хў-роз

тах-та

Ху-мо-ра

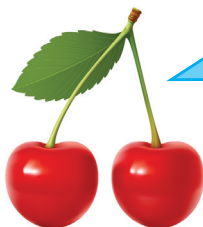
ях-ши

шах-та

ха-зи-на



2. Ҳарфлар ёрдамида расмдаги нарса номларини ёзинг. Дўстингизнинг ёзганини текширинг.



г о
и л с



п и ё з



п х а т а



қ ё ш у



х р ў з о



ю з д
л у

Д Д С С Х / Хотира /



3. Ўқинг. Матн бўйича саволлар тузинг.

Яхши бола

Яхши бола ўқишни ва ишни яхши кўради. Озода ва тоза юради. Салом ва одобни канда қилмайди. Вақтни қадрлайди. Ҳаммага яхшиликни истайди. Яхшилар томон интилади. Ёмонлардан қочади. Унинг дўстлари кўп бўлади.



4. Одоби ва одобсиз болаларни таърифланг.

Одоби бола

Одобсиз бола



5. Расм асосида ҳикоя тузинг.





ҳа	ҳу	ҳа-во	ҳу-нар
ҳе	ҳў	ҳас-са	ҳи-коя
ҳо	ҳи	ҳа-лол	Ҳа-ми-да



2. Расмда берилган нарсалар номини бўғинлаб айтинг.



		-		
--	--	---	--	--



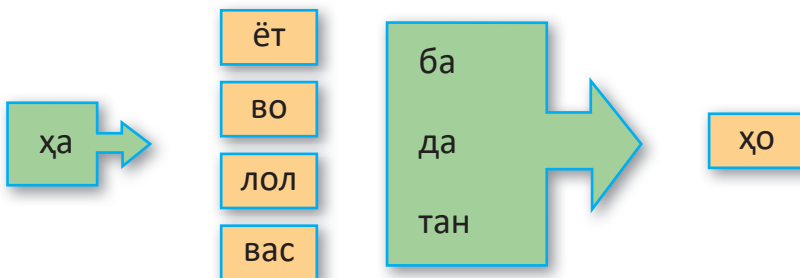
			-		
--	--	--	---	--	--



			-			
--	--	--	---	--	--	--



3. Бўгинлардан сўзлар ҳосил қилинг. Сўзларни қатнаштириб чизмага мос гаплар тузинг.



			.

/с с г/г ж ж жунап /



Ҳ – ундош товуш.



4. Расмга қараб ҳикоя тузинг. Ҳамид бобосидан қандай ҳунарни ўрганияпти?



5. Шеърни тингланг. Ажратиб берилган сўзларни бўғинга ажратиб ёзинг.

Эй ҳунаржон, ҳунаржон

Ким ҳунар билса аъло,
Бахти чопар доимо.
Йўлига эй ҳунаржон,
Сен сочасан нур-зиё!
Эй ҳунаржон, ҳунаржон,
Борлигинг жонга дармон.
Куйлай сени қўшиқда,
Қолмасин дилда армон.

Султон Қўқонбеков



Ёдлаб олинг!

Ҳакка келар ҳаккалаб
Ҳай-ҳай, қўйма яккалаб.

КАТТАЛАРНИ ҲУРМАТ ҚИЛИНГ



1. Ўқинг.

ҳаҷ-ҳа

ХИ-КО-Я

То-ҳир

Ҳа-лол

mexp

Хик-мат

ҳу-нар

ТИМ-СОХ

Мах-муд



2. Шеърни тингланг. Бувингиз қачон ва қандай мақтайди?



Бувим билан мен

Бувижоним кексалар,
Бир иш, бир гап айтсалар,
Бажараман чопганча,
Олқиш оламан қанча.
Мен ҳам уйда, сўзим чин,
Катталарга ёрдамчи.
Сув қуяман гулимга,
Ўт бераман эчкимга.
Эшик очсам, супурсам,
Ашула айтсам, кулсам,
Бувим дерлар бўлиб шод:
— Раҳмат, қизим, камол то



Ҳамидулла Ёқубов

Д Д Г Г Х Х Хмала /



3. Диалогни ролларга бўлиб ўқинг ва давом эттиринг.

- Ҳамида, мана бу нима?
- Ҳалима, бу – ҳакка.
- Бу нима?
- Бу укки. Укки, ҳакка _____ .



4. Расмни кузатинг.



- ❖ Бобо билан набира нима ҳақида гаплашишяпти?
- ❖ Бобо набирасига қандай маслаҳат беряпти? Ўйлаб кўринг.



5. Мақолларни тингланг, мазмунини сўзланг.

Ҳунарли киши хор бўлмас.

Ҳурмат қилсанг, ҳурмат кўрасан.

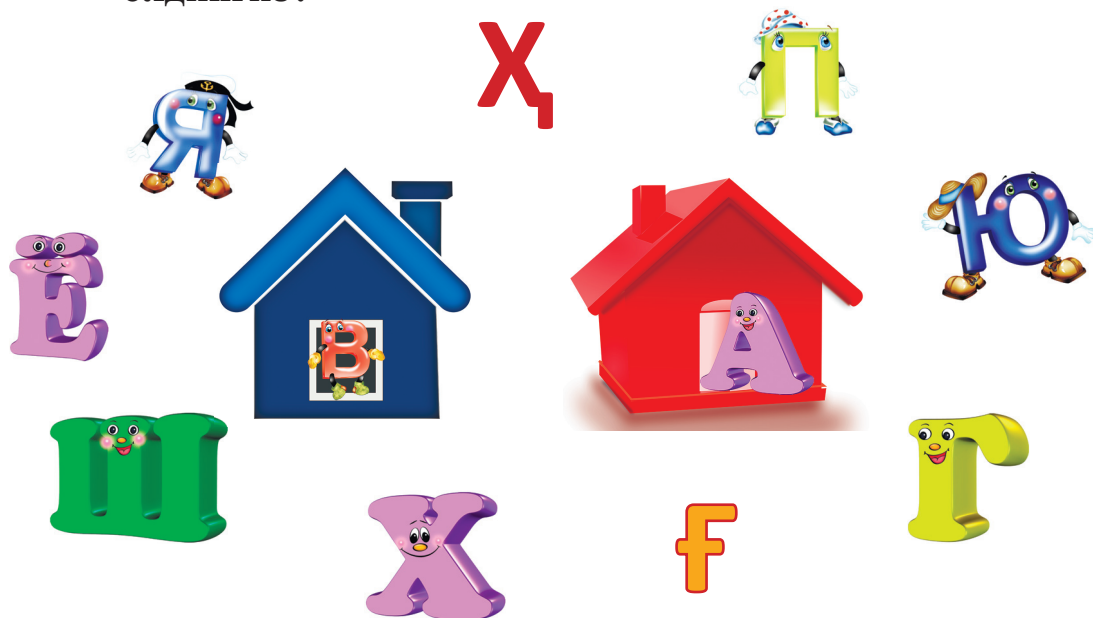




МЕН БИЛИБ ОЛДИМ



1. Ҳарфлар уйчаларга қандай жойлашмоқчи?
Ўйлаб кўринг. Бу ҳарфлар ҳақида нималарни билиб
олдингиз?



2. Бўғинлардан сўзлар тузиб ёзинг.

қа	ни	пир
Му	лам	са
чи	па	гул
ка	ни	лак

3. Куз ҳақида расмли кўргазма ташкил қилинг.





4. Тингланг.

Куз

Фир-фир шамол елади,
Буни ҳамма билади.
Ўгиради елга юз:
– Марҳамат кел олтин куз!
Мактаб борар қиз-ўғил,
Қўлида китоб ҳамда гул.
Олтин оқар даладан,
Тонг ёришган палладан.
Қуёш тушар тафтидан,
Қўрқиб қишнинг афтидан,
Сарғаяди кўкатлар,
Барг тўкади дарахтлар.
Ҳосил йиғиб олинар,
Қишга замин солинар.



Шукур Саъдулла

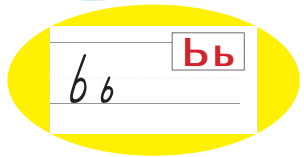


5. Расмни кузатинг ва ҳикоя тузинг.





Ь (ЮМШАТИШ БЕЛГИСИ)



1. Бўгинлаб ва бутун ҳолича ўқинг.

паль-то

декабрь

аль-бом

январь

ап-рель

февраль



2. Топишмоқни ўқинг, жавобини топинг. Бир йилда неча ой бор? Ой номларини айтинг.

Бор ранг-баранг тўрт гилам,
хизматга шай тўрти ҳам.

Навбат билан тўшалар,
қани, ким топа олар.



/ б б б / ь пальто, медаль /



Ёдда тутинг!

Юмшатиш белгиси – Ъ товуш билдирмайди.



3. Шеърни тингланг. Қайси сўзларда ундош товушлар юмшоқ талаффуз қилиняпти?

Июнь, июль хуш ойларим
Лагерь бағрида жойларим.
Декабрь, январь келса,
Пальтоси муздан сойларим.



4. Расмда берилган нарсалар номини бўғинга ажратиб айтинг.



5. Ўйланг ва ўйнанг. Адашган ҳарфларни тўғри жойлаштириб сўзларни ўқинг ва ёзинг.





ҚИШ ЗАВҚИ



1. Сўзларни ўқинг. Сўзларда нечта товуш бор? Нечта ҳарф бор? Қайси ҳарф товуш билдирмайди?

Конь-ки, аль-бом, ро-яль, паль-то



2. Ўқинг. Куз ва қиш ойлари номини тартиби билан билиб олинг. Ёзинг.

Куз ойлари: сентябрь, октябрь, ноябрь.

Қиш ойлари: декабрь, январь, февраль.



3. Шеърни ўқинг. Сиз дўстларингиз билан қишда қандай ўйинлар ўйнайсиз?

Қиш завқи

Боғлар оппоқ,
Тоғлар оппоқ,
Оппоқ қиру далалар.
Сайҳондаги баландликдан
Чана учар болалар
Қувнашади, яйрашади,
Ёққанда кумуш қор.
Қишда чана, коньки учсанг...
Бунинг катта гашти бор.

Зафар Диёр



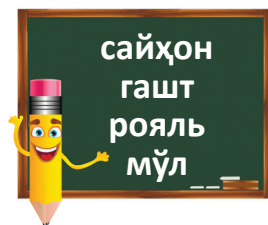


4. Расмга қараб саволлар тузинг. Дўстингиз билан савол-жавоб ўтказинг.



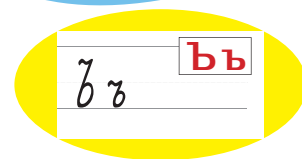
5. Топишмоқни тингланг, жавобини топинг.

Келиб қўнди телпакка
Оппоқ капалаклар, мўл.
Тутиб олсам кўрмакка,
Қўлим бўлди ҳўл.





Ъ (АЙИРИШ БЕЛГИСИ)



1. Ўқинг.

аъ-ло

эъ-лон

Раъ-но

ваъ-да

таъ-лим

Аъ-зам



2. Ҳар бир устунда берилган сўзлар орасидан ортиқчасини топинг.

паль-то

ваъда

декабрь

таътил

альбом

таълим

аъло

эълон

февраль



3. Матнни ўқинг. Ў белгили сўзларни аниқланг, талаффузига эътибор беринг.



Аъзам

Аъзам – аълочи ўқувчи. У маъноли гапиради. Аъзам шеър ёдлашни севади. Ёдлаган шеърларини ўртоқларига айтиб беради. Аъзам катталарга таъзим билан салом беради.



4. Шеърни ўқинг. Ў белгили сўзларни топинг ва ёзинг.

Доно қиз
Эъзозани ўртоқлари.
Аълочи деб мақтайдилар.
Ҳар сўзида олам маъно,
Доно қиз деб атайдилар.

Умарали Курбонов



Ёдда тутинг!

Айириш белгиси – Ў товуш билдирмайди.



5. Расмни кузатинг. Дўстингиз билан эртақ тузинг.





1. Ўқинг.

съезд

подъ-езд

машъал

разъ-езд

шеър

Маъ-ри-фат



2. Расмда берилган нарсалар номини ёзинг.









3. Ўхшаш сўзлар қўшиғини ёдлаб олинг.

Саъвалар — савалар

Ёмғир қўшиб
Дарахт баргин

савалар,

Ин — инига
Қочиб келди

Саъвалар.

П.Мўмин



4. Сўзларни ўқинг, маъносини тушунтиринг. Сўзларнинг ёзилиши ва айтилишидаги фарқни топинг.

шеър

шер

саъва

сава

Суръат

сурат



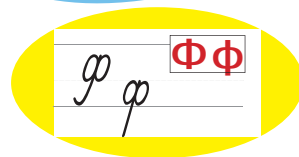
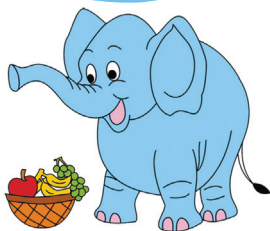
5. Тингланг. Шоирнинг хатосини топинг.

Ким тузатади?

Қуёним бор «вов-вов»дер,
Кучугим бор беда ер.
Хўрозим сувда сузар,
Мушугим арқон узар.
Тонгда қичқириб «қуқ-қу-у»
Балиғим бермас уйқу.
Эшагим пойлар сичқон,
Тошбақам учқур чаққон.
Тойчоғим кўп сустқадам,
Юра олмас ҳеч илдам.
Тухум босар бузоғим,
Ўрдаккинам – сузоғим.
Кун-у тун ҳанграр эчким...
Ҳой, гапимдан кулган ким?
Сўйлаган бўлсам чатоқ,
Ўзинг тўғри айт, ўртоқ.

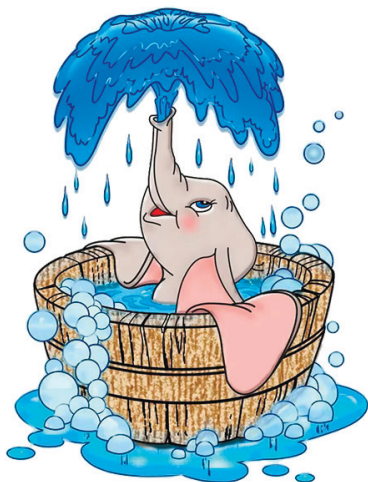


Анвар Обиджон



1. Ўқинг.

фа	фи	фасл	оф-тоб
фо	фў	фил	даф-тар
фу	фе	фартук	Фо-зил



Ёдлаб олинг!

Фил фонтанда чўмилди,
Фақат ярми кўмилди.



2. Ўйлаб кўринг, бўш катакчалар ўрнига Ф ҳарфи қўйилса қандай сўзлар ҳосил бўлади? Ёзинг.

☐ ут-бол	ту ☐ -ли	пу- ☐ ак
☐ а-зо-гир	о ☐ -тоб	жи-ра- ☐ а

ф ф футбол, кофе



Ф – ундош товуш.



3. Ўқинг.

Форобий

Абу-Носир Ал-Форобий – буюк бо-бо-ла-ри-миз-дан бири. У – улуғ олим. Форобий туғилиб ўсган ерини ар-доқ-ла-ган. У Ўтрор шаҳрида туғилган. Форобий дўмбирада куй чалишни ҳам билган.



4. Расмни кузатинг. Ф товуши иштирок этган сўзларни аниқланг.





ЙИЛ ФАСЛЛАРИ



1. Топишмоқни тингланг, жавобини топинг.

Бир онаси, ўн икки боласи.

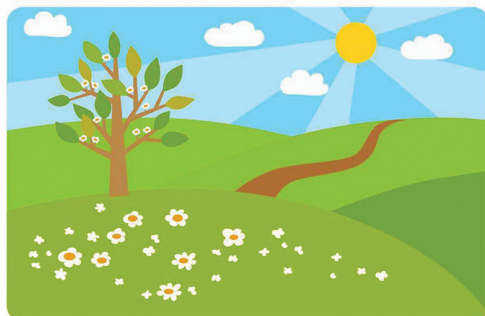
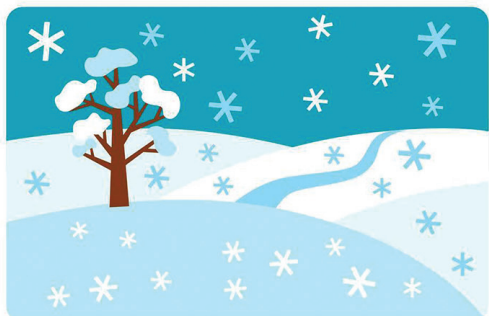
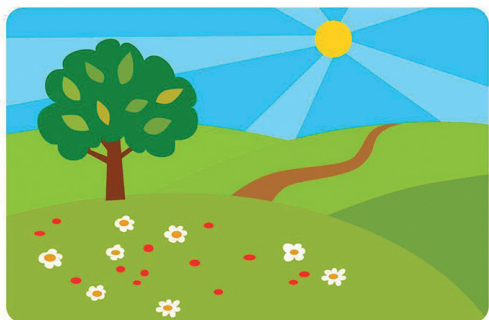


2. Нуқталар ўрнига ф ҳарфини қўйиб сўзларни ўқинг ва ёзинг.

...азо, ...айз, ...алак, ...аол, ...ил, ...арзанд, ...ан.



3. Расмни кузатинг. Фаслларни айтинг ва таърифланг.



о о / / о о р р р Родий /



4. Ой номларини айтинг.

Қиш ойлари:

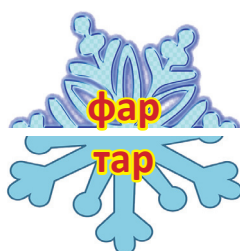
Баҳор ойлари:

Ёз ойлари:

Куз ойлари:



5. Адашиб қолган бўғинларни қор парчалари ёрдамида ўз ўрнига қўйиб сўзлар ҳосил қилинг.



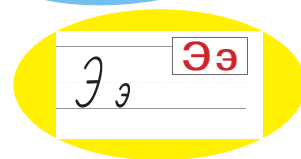
6. Тингланг.

Ҳар фасл — асл

Ҳар битта фасл
Ўзича асл.
Бўлинишган тенг,
Мазмунлари кенг.
Қаранг, гул баҳор
Минг фазилят бор.
Қуёш кулса соз,
Пиширади ёз.
Ҳар бири уч ой,
Кунлар — оқар сой.

Ўтишар аста,
Орзу — ҳавасда.
Куз келган чоғда
Мева мўл — боғда.
Қиш фаслига боқ,
Либоси оппоқ.
Ўтиб тўрт фасл,
Бошлар янги йил.
Демак, тўрт фасл —
Ўзича асл.

Пўлат Мўмин



1. Ўқинг.

ЭТ

Э-КИН

Эл-дор

ЭК

Э-ТИК

Эр-кин

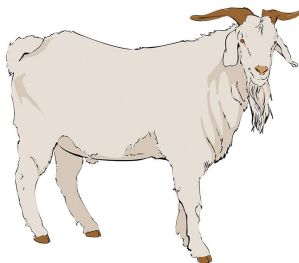
ЭЛ

эр-так

Эл-ёр



2. Расмдаги нарсалар номини айтинг, бўғинга ажратинг.





3. Гапларни ўқинг. Э товуши иштирок этган сўзларни топинг.

Эркин билан Элёр эртак ўқиди. Қорлар эримай ёғди. Мен эрталаб мактабга бораман. Элдор эпчил бола.

Ёдлаб олинг!

Эчки деди улоққа,

Энди кетма узоққа.

/о- -о/ э о- /о э эл, эртак /



Э – унли товуш.



4. Ўқинг. Ажратиб берилган сўзларнинг маъносини тушунтиринг ва ёддан ёзинг.

Мен эрталаб тураман,
Қуёш кўкка чиқмасдан.
Юз-қўлимни юваман,
Эринчоқлик қилмасдан.

Ш. Саъдулла

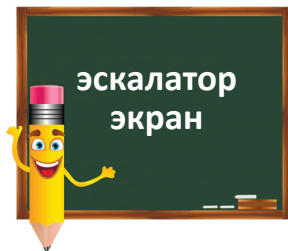


5. Топишмоқларнинг жавобини топинг.

Осмондан ун эланди,
Супра унга беланди.



Тап-тап этади,
Тагидан карвон ўтади.





ТАБИАТДАН ЎРГАНАМИЗ



1. Сўзларни ўқинг.

эгар

эъзоз

эман

экран

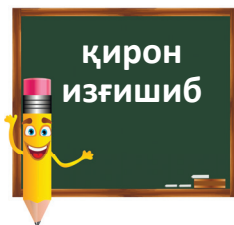
электр

экин

эллик

эга

эчки



2. Шеърни тингланг. Қишда қушлар қандай ҳаёт кечиришади? Ўйлаб кўринг.

Тинмаган қушлар

Қор қалин ёғиб, совуқ
Ҳаддидан ошиб кетди.
Дон топиб еёлмасдан,
Қушларга қирон етди.

Бечоралар изғишиб,
Дон ахтариб қолишди.
Айвон, ўчоқ бошидан
Нон ахтариб қолишди.

Уйғун



3. Сиз яшайдиган ўлкада қайси қушлар қишлаб қолади? Номларини ёзинг.



2 - 2 2 2 Эркин, Элёр





4. Ўқинг. Ажратиб кўрсатилган сўзларга саволлар беринг.

Тоғ эчкиси

Эркин отаси билан овга чиқди. Эркин тоғда ўйнаб юрган эчкини кўрди. Эчкининг чиройли иккита боласи ҳам бор экан. Ота-бола овдан хурсанд қайтишди. Эркин тоғ эчкисини парвариш қилди. Эчки болалари Эркинга жуда ўрганиб қолишди.



5. Расмларни кузатинг. Саволларга жавоб беринг.



- ❖ Товуқнинг қопида нима бор эди?
- ❖ Қарға нима қилди?
- ❖ Қарға тўғри қилдими?
- ❖ Расм асосида 4 та гап тузинг.





жа

жой

жий-да

ЖО

жам

жѣ-жа

ЖИ

жу-да

жѣ-хо-ри



2. Расмда берилган нарсалар номини айтинг ва бўғинга ажратиб ёзинг.



--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--



3. Шеърни ўқинг. Ж ҳарфли сўзларни аниқланг.

Жиблажибон

Лик-лик этар,
Учиб кетар.
Кўзим нури,
Зўрға етар.
Жиблажибон,
Жиблажибон.



Жуда эпчил.
Жуда енгил.
– Нон увоғин –
Десам, – егил –
Учиб қочар,
Чўчиб қочар.
Бир увоғин
Чўқиб қочар.

Пўлат Мўмин

oo v/v cc ovc nc ncyna

Ёдлаб олинг!

Жўжа ва жиблажибон
Жуда жўра жонажон.



4. Ўқинг. Ҳарфнинг сўздаги ўрнини аниқланг.

жа-сур	аж-дар
жа-воб	маж-лис
жад-вал	ре-жа
Жа-лол	Жав-лон



5. Тингланг. Таянч жадвал асосида сўзланг.

Жийда

Қозоғистонда турли дарахт ва буталар ўсади. Шулардан бири жийда дарахтидир. Жийда кўп йиллик ўсимлик. Унинг барглари кумуш рангда бўлиб, меваси майда қизғиш бўлади. Жийда май оyi бошларида гуллайди. Гуллари тўкилгач, унда мевалар шакллана бошлайди. Жийданинг турлари кўп. Жийда соғлик учун жуда фойдали.

Дарахт номи	Барги	Меваси	Фойдаси





ҚИЗИЛ КИТОБ



1. Сўзларни ўқинг, бўғинга ажратинг.

жаж-жи

жа-сур

О-лим-жон

маж-лис

аж-дар

Жа-мол

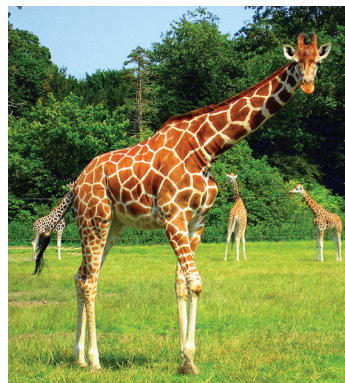
жай-ра

жур-нал

Жа-ми-ла



2. Расмда берилган ҳайвонлар номини айтинг.
Катталар билан биргаликда «Қизил китоб»дан улар
ҳақида топиб ўқинг.



Д Ж С С Ж Сур



Ёдда тутинг!

Қизил китобга киритилган ҳайвонлар, ўсимликлар давлат томонидан қўриқланади.



3. Матни тингланг. Қуён нима учун жавоб бера олмади?

Қуён ва типратикан

Оппоқ ва сип-силлиқ қуёнча типратиканга қараб:

– Оғайнижон, кийиминг жуда ҳам хунук ва тиканли-я! – деди.



– Тўғри айтасан, – деди типратикан, – бироқ бу иканларим мени ит ва бўриларнинг тишидан сақлайди. Сенинг оппоққина, юмшоққина тўнинг ҳам шундай хизмат қиладими? – деди типратикан.

Қуён жавоб бермай хўрсиниб қўйди.

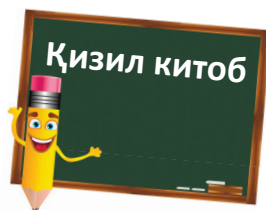
К. Ушинский



4. Ўқинг ва ёдлаб олинг.

Қуён

Оқ қуён, оппоқ қуён,
Қарайди у ён, бу ён.
Дикир-дикир сакрайди,
Уйчасида ўйнайди.



Шукур Саъдулла



1. Ўқинг.

цех

концерт

центнер

цирк

цемент

циркуль



2. Матнни ўқинг. Ц ҳарфли сўзларни бўғинга ажратинг.

Цирк

Кеча циркка бордик. Циркда катта томоша бўлди. Маймун, айиқ полвон велосипед миниб айланди. Чиройли отлар тўсиқдан сакради. Қизиқчилар ҳаммани кулдирдилар. Биз чапак чалдик.



Ц Ц ц ц Ц ц цемент, цех



Ц – ундош товуш.

Ёдлаб олинг!

Цехда опам – бичиқчи

Циркда акам – қизиқчи.



3. Масхарабозга ҳарфлардан сўз тузишга ёрдам беринг. Қандай сўз ҳосил бўлди? Сўзни чизмага жойлаштиринг.



				Ц			
--	--	--	--	---	--	--	--



4. Бўгинлардан сўзлар ҳосил қилинг ва ёзинг.



5. Шеърни ёдлаб олинг.

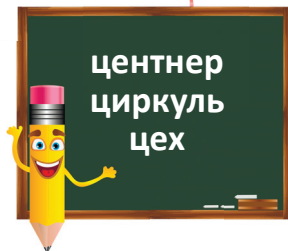
Масхарабоз

Циркка келган болалар,

Шод бўлсин деб, куламан.

Гур кулдириб уларни

Дорга қадам қўяман.





1. Постер нима? Постерлар мазмунини изоҳланг.

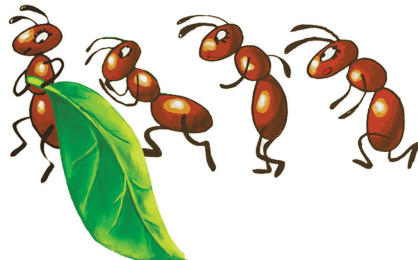
Қушларни асранг!



2. Яшаб турган жойингиз табиати ҳақида дўстларингиз билан постер тузинг.



3. Расмга қаранг. Расм бўйича дўстингиз билан «Куч бирликда» мавзусида гаплар тузиб ёзинг.



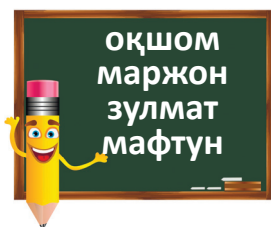
У У Ғ Ғ УҒ Ғ Цирк



4. Шеърни ўқинг.

Оймома

Оймоможон оймомо
 Ерга тушгин бир зумга,
 Яқиндан бир кўраман,
 Сен-ла ўртоқ бўламан.
 Ҳар оқшом кўкдан боқиб,
 Юлдуздан маржон тақиб,
 Зулматни ёритасан.
 Бизни мафтун этасан.
 Сенга ошиқ ҳамма жой,
 Дарёю кўл, тошқин сой,
 Осмонўпар тоғлар ҳам,
 Кенг далаю боғлар ҳам.



Заҳро Ҳасанова

❖ Ажратиб берилган сўзларни унли ва ундош товушлар жиҳатидан таҳлил қилинг.



5. Топишмоқнинг жавобини топинг.



Тепамда кўк дастурхон,
 Дастурхонда ширмой нон.
 Ширмой нон бир донадир,
 Синдирилмас ҳеч қачон



Кундузи кўрпа ёпар,
 Кечаси очиқ ётар.



АЛФАВИТ



1. Алфавитдаги ҳарфларни ўқинг. Жойлашиш тартибини билиб олинг.

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд	Ее	Ёё
Жж	Зз	Ии	Йй	Кк	Лл	Мм
Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Ъъ	Ьь
Ээ	Юю	Яя	Ўў	Ққ	Ғғ	Ҳҳ



2. Шеърни ўқинг.

Ўқишни билдим

Алифбени энди мен
Ҳеч қийналмай ўқийман.
Унли, ундош ҳарфлардан,
Турли сўзлар тўқийман.



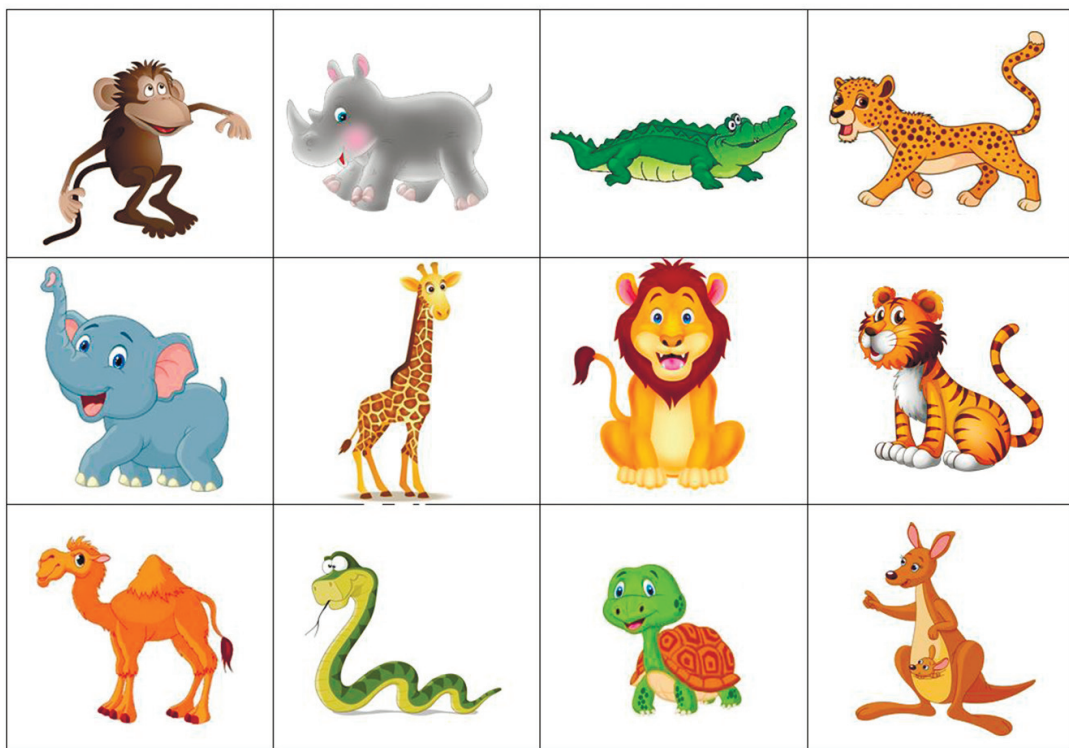
3. Берилган сўзларни алфавит тартибида ёзинг ва тўғри нусхаси билан таққосланг.

Бобо, жўжа, цирк, китоб, ваза, анор, гул,
данак, шоли, юган, фасл, расм, жайра, қанд,
зирақ.





4. Расмда берилган ҳайвонлар номини алфавит тартибида айтинг.

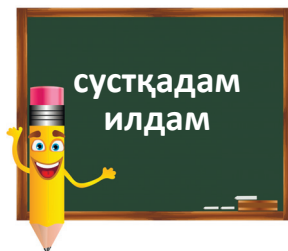


5. Мақолларни ўқиб, мазмунини дўстингиз билан муҳокама қилинг.

Билим – ақл чироғи.

Кўп ўқиган оз сўзлар,
Оз сўласа ҳам соз сўзлар.

Бирлашган ўзар,
Бирлашмаган тўзар.





1. Матнни ўқинг. Қишки об-ҳаво ҳақида нималарни билиб олдингиз? Яна нималарни биласиз?

Биринчи қор

Ҳаво булут бўлди. Кечга яқин қор ёға бошлади. Йирик қор парчалари ҳавода ўйнаб учиб юрди. Улар тобора катталашди ва охири йирик қорга айланди.



2. Ўқитувчи ёрдамида берилган расмлар асосида қишдаги об-ҳаво ҳақида эълон ёзинг.





3. Шеърни тингланг. Мазмунини имо-ишора, ҳаракат орқали кўрсатинг.

Ёғ, ёғавер оппоқ қор

Ёғ, ёғавер оппоқ қор,
Ёғишингга кўз тикиб
Оқшому тонглар такрор,
Кўкка боқдик тикилиб.
Ёғ, ёғавер оппоқ қор,
Чанғи-чанамиз тайёр.
Сўнг ўйнаймиз қорбўрон,
Вақтимиз кетмас бекор.

Дўстжон Матчон



Биласизми?

Қуёш ботиш олдидан ҳаво оч сариқ рангда бўлса – эртаси кун ёмғир ёғади.



4. Қиш ва ёзга хос табиатдаги ўзгаришларни айтинг. Фикрингизни исботланг.





ОБ-ҲАВОНИ КУЗАТАМИЗ



1. Тингланг.

Қишнинг ўртоғи

Авваллари қиш келиши билан қўл-оёқларим музлаб, ҳеч ишга қўл ургим келмасди. Ўртоқларим қор ўйнашга чақиришса: «Шу совуқда нима бор?» – деб жавоб берар эдим. Турли сабабларни рўқач қилиб, мактабга бормаслик йўлини излардим.

Бир куни эрта тонгда дадам менга қараб, деди:

– Қани, спорт кийимингни кийиб ол-чи, энди ҳар куни бадантарбия билан шуғулланамиз. Ўғлим, сен қишнинг қаҳридан қўрқма. Аксинча, мана шу чиройли фаслни аёзи ва қори билан ўзингга ўртоқ қилиб ол. Ана шунда бу фаслдан чўчимайсан. Ўқиш ва ишларингин бажаришда давом этасан. Ҳар йили уни соғиниб кутасан.

Шу кундан бошлаб эрталабки бадантарбия менинг севимли машғулотимга, қиш фасли эса яқин ўртоғимга айланди.



2. Мақолни ўқиб мазмунини тушунтиринг.

Дарахт бир ерда кўкаради.



3. Матн қайси фасл ҳақида экан?

– Сиз қиш фаслида бўш вақтингизни қандай ўтказасиз?

– Расмлардан фойдаланиб сўзлаб беринг.



4. Қиш фаслига тегишли бир нечта сўзлар топиб ёзинг.

Масалан, қор, ... ,



5. Мевали дарахт билан арча дарахтини кузатинг ва таққосланг. Нимани сездингиз? Дўстларингизга сўзлаб беринг.





ОБ-ҲАВОНИ ТАЪРИФЛАЙМИЗ



1. Қуйидаги сўзлардан фойдаланиб дўстингизга хат ёзинг.

Фойдаланиш учун сўзлар: куз, ёмғир, булут, ёғди, осмон, фасл, кийим, иссиқ.

Салом Эмир. _____



2. Шеърни ўқинг. Сиз ҳам ёмғир ёғишини кузатганмисиз? Ёмғирнинг қандай фойдаси бор?

Оқ булут, кўк булут
Жалаю дўл бўлсанг ҳам
Қаршилар майса, япроқ.
Кутади сел бўлсанг ҳам,
Бағри кенг она тупроқ.



3. Биласизми?

Қушларнинг пати ҳурпайса – ҳаво айнийди.
Қарға ва зағчалар дарахтлар учига қўнса –
совуқ бўлади.
От қорга ётса – иссиқ бўлади.
Тунда қиров тушса – кундузи қор ёғмайди.



4. Расмга қаранг. Бугунги об-ҳаво қайси расмда ифодаланган? Нима учун?



5. Шеърни ёдланг.

Баҳор каби беғубор,
Қишнинг ҳам зийнати бор.
Манзараси чиройли,
Ёққанда капалак қор.

М. Икром





1. Шеърни тингланг. Яшаб турган жойингиздаги қушларни кузатинг. Уларга ғамхўрлик қиласизми?

Мен қушларга дон бердим

Қор қалин ёғиб, совуқ
 Ҳаддидан ошиб кетди.
 Дон топиб еёлмасдан
 Қушларга қирон етди.
 Бечоралар изғишиб,
 Дон ахтариб қолишди.
 Айвон, ўчоқ бошидан
 Нон ахтариб қолишди.
 Раҳмим келиб уларга,
 Айвончага дон сепдим.
 Ҳар хил нарсa: қўноқ, сўк
 Ҳамда нон ушоқ сепдим...



Уйғун



2. Берилган расмлардан фойдаланиб гаплар тузиб ёзинг. Унли ҳарфларнинг тагига чизинг.





3. Расмни кузатинг. Ҳайвонларнинг ёзги ҳаёти ҳақида ҳикоя тузинг. Ҳикояга сарлавҳа танланг.



4. Ўқинг. Мазмунини сўзланг.

Қуён

Она қуённинг иккита боласи бор. Унинг болалари ҳам ўзига ўхшаб барра ўтларни кемириб ейди. Шитир этган овоз чиқса, қулоқлари диккаяди. Сакраб-сакраб қочиб кетадилар. Биз уларни парвариш қиламиз. Ўт, сув берамиз. Улар анча катта бўлиб қолишди.



5. Матн асосида расм чизинг.



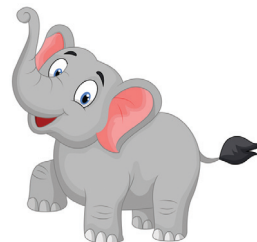


ҲАЙВОНЛАР НИМА ДЕЙДИ?



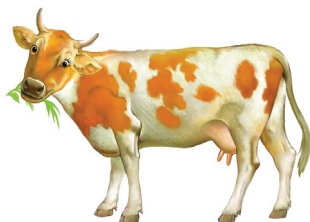
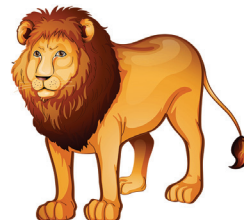
1. Тингланг. Ҳайвонлар нима дейди?

Менинг номим дерлар – Фил,
Билмасанг сен – яхши бил.
Жуда оғир карвонман,
Тенги йўқ паҳлавонман.



Менинг номим эрур Қўй,
Билмасанг гар билиб қўй.
Ўзим жудаям ювош,
Гўштим билан ширин ош.

Билиб қўйинг, номим – Шер,
Баъзилар арслон ҳам дер.
Мен – жониворлар аълоси,
Йиртқичларнинг подшоси.



Мен Сигирман, Сигирман,
Жуда фойдалидирман.
Яхшилаб боқсанг агар,
Челагинг сутга тўлар.

2. Шеърда қандай ҳайвонлар ҳақида айтилган? Уй ҳайвонлари ва ёввойи ҳайвонларни алоҳида ёзинг.

Уй ҳайвонлари	Ёввойи ҳайвонлар



3. Ўқинг.



Айиқлар

Бу оқ айиқ ва қўн-ғир айиқ. Оқ айиқлар Ши-мол-нинг қаттиқ со-ву-ғи-га чидайди. Улар муз-лик-лар-да яшайди. Қўн-ғир айиқ кенг ўрмон ва тоғли ўл-ка-лар-да яшайди.



4. Расмлардан фойдаланиб гаплар тузинг ва ёзинг.



.



.

.



5. Топишмоқларнинг жавобини топинг.

Қатнайди карвон,
Ҳаммаси полвон.



Номида-ку олма бор,
Ўзи ёнғоққа хуштор.





ЭРТАКЛАРНИ СЕВАМИЗ



1. Эртакни ўқинг.

Очкўз сичқон

Бир сичқон бўлган экан. У бир куни буғдой хир-мо-ни-ни кўриб қолибди. Дарров ўз инидан хирмонга тешик очибди. Буғдой дон-ла-ри-ни инига тушира бошлабди.

«Қишда мазза қиламан, тай-ёр-ги-на донларни еб», – деб ўйлабди ўзича. Бундан хабар топган бошқа сич-қон-лар ҳам хирмон донидан ўз инларига таший бош-лаб-ди-лар. Бояги сичқон эса ба-хил-лик қилиб, тешикни каттароқ очибди. Шунда бирдан ҳамма дон сичқон инига шу-вил-лаб тушибди. Сичқон эса дон тагида қолибди. У қаттиқ чи-йил-лаб-ди, аммо бошқа сичқонлар унинг овозини э-шит-маб-ди-лар.

Ҳисса:

Очкўзлик ёмон одат,
Келтирар у фалокат.



- ❖ Сичқон донларни олиш учун нима қилди?
- ❖ Сичқон нега чийиллади?



2. Эртақ қаҳрамонининг хислатларини ёзинг.

Сичқон – ... , ... , ... ,



3. Расмларни кузатинг. Қайси эртақлар тасвирланган? Дўстингиз билан суҳбат ўтказинг.



4. Тез айтишни тез-тез айтинг.

Товуқ совуқда совқотадими?

Совуқда товуқ совқотадими?





1. Ўқинг.



Қиш

Шудгор узра увиллар
 Аёз бобо бўрони.
 Меҳмон бўлди қиш фасли
 Оқ чойшабга ўраниб.
 Бундан буён кўча-куйда
 Пийма, этик ғарчиллар.
 Тиним бермас чаналарга
 Шокир, Раъно, Барчинлар.

Турсунбой Адашбоев



- ❖ Аёз бобо қачон келади?
- ❖ Болалар қишда нима қиладилар?

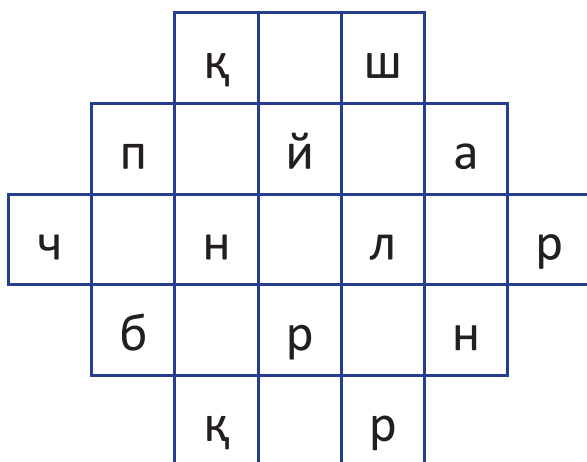


2. Мақолни ўқинг ва мазмунини тушунтиринг.

Қор ёғди – дон ёғди.

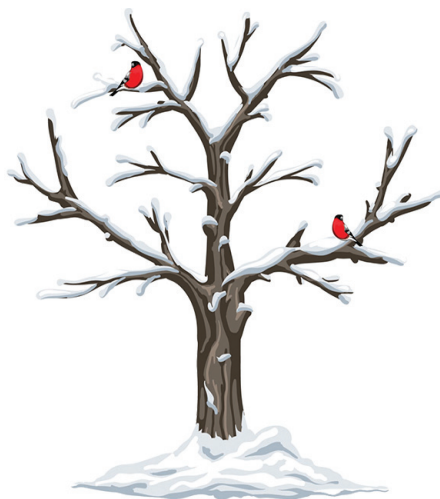


3. “Қиш” шеъридаги сўзлардан фойдаланиб, катакчаларни тўлдириг.



4. Шеърни ўқинг ва ёдланг.

Бир куни қиш кечаси,
Қаттиқ совуқ бўлганди.
Дарахтларнинг гавдаси,
Қалин қорга бурканди.





МЕНИНГ ЎРГАНГАНЛАРИМ



1. Ўқинг.

Бугун қор ёғди. Ҳамма ёқ оппоқ қор билан қопланди. Болалар ўйнагани тепаликка йиғилдилар.

Шоҳмурод билан Нозима чанада учишди. Афруза чанғида учди. Нурболат билан Ербол қорбобо ясашди.



2. Шеърни тингланг.

Арча

Арча-арча, жон арча,
Япроқларинг нинача.
Атрофингда йиғилиб
Қўшиқ айтади барча.
Салом сенга кўк арча,
Қишин-ёзин яшнайсан.
Япроқларинг нинача
Ясангансан, гўзалсан.
Атрофингда айланиб,
Қўшиқ айтиб қувнаймиз,
Ҳар биримиз қўл бериб,
Янги йилни қутлаймиз.



Зафар Диёр





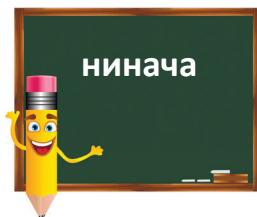
3. Янги йил байрамига қандай тайёргарлик кўрдингиз?

- Янги йилни ким билан кутиб оласиз?
- Янги йил табрикномасини ёзинг.



4. Топишмоқнинг жавобини топинг.

Қишин-ёзин бир хил кийимда.



5. Расмга қараб «Янги йил байрами» ҳақида сўзлаб беринг.



ИЗОҲЛИ ЛУҒАТ

Аёз	Ҳавонинг очиқ ва аччиқ совуқ пайти.
Асл	Чин, ҳақиқий.
Афт	Башара, бет, юз, чеҳра.
Барака	Сероблик, мўллик.
Бардош	Чидам, сабр, тоқат.
Барра	Ёш, янги, майин.
Башанг	Ясанган – безанган.
Баҳайбат	Жуда катта, улкан.
Беозор	Кишига озор бермайдиган, мулойим.
Беғубор	Соф, мусаффо, тоза.
Бийрон	Бурро-бурро гапирадиган, гапдон.
Бурмали	Бурма қилиб тикилган.
Вафодор	Сўзида, ваъдасида қатъий турувчи.
Витамин	Инсон ва ҳайвон организми учун керакли модда.
Виқор	Мағрурона ва улуғвор кўриниш.
Вужуд	Кишининг бутун борлиғи, жони ва тани.
Газмол	Тўқиб ёки бошқа йўл билан тайёрланган мато.
Гаров	Олинган қарз эвазига қолдирилган омонат нарса.
Гашт	Бирор иш, табиат манзараси, сайр-томошадан олинган завқ.
Говмиш	Зотли, серсут сигир.

Глобус	Ер шарининг кичик нусхаси.
Гулшан	Гулзор, чаманзор.
Дармон	Қувват, куч.
Даҳо	Зеҳни, заковати кучли, ижодий истеъдод эгаси.
Диалог	Икки киши ўртасидаги суҳбат.
Диёр	Мамлакат, юрт, ватан.
Димоғ	Бурун бўшлиғи билан оғиз бўшлиғининг туташадиган ери.
Дуо	Ўзи ва бошқалар учун тилак тилаш.
Дуч	Учрашмоқ, тўқнашмоқ.
Жажжи	Кичкина.
Жиндак	Озгина.
Жиҳоз	Асбоб-анжом; уй-рўзғор асбоблари, буюмлари.
Жўра	Ошна-оғайни, ўртоқ.
Замин	Ер.
Зиё	Ёруғлик, нур.
Зийнат	Гўзаллик, ҳусн, кўрк берувчи нарса.
Зийрак	Тез сезадиган, сезгир, сергак.
Зигирча	Жуда оз, озгина.
Золдир	Шар соққа.
Зувала	Битта нон яшаш учун юмалоқланган хамир.
Зулмат	Тим қоронғулик.
Илдам	Бошқалардан тезроқ юрадиган.

Интервью	Матбуотда эълон қилиш, радиода эшиттириш ёки телевидениеда кўрсатув учун мухбирнинг бирор одам билан ўтказган суҳбати.
Истеъмол	Ишлатиш, қўллаш, фойдаланиш.
Йиртқич	Жонивор гўшти билан овқатланадиган.
Йўғрилган	Қўшилиб, аралашиб кетмоқ.
Камол	Ҳар жихатдан тўқислик.
Кулфат	Қийнайдиган, азоб берадиган ҳолат.
Кон	Бирор нарсага жуда мўл, сероб жой.
Лақма	Ҳар нарсага дарров ишонаверадиған, осон алданадиган.
Либос	Кийим, уст-бош.
Ликобча	Майда чинни идиш.
Лофчи	Ҳақиқатга тўғри келмайдиган гапларни гапирувчи.
Лўппи	Дўмбоқ, семиз.
Майин	Ипакдек юмшоқ ва нозик.
Машғал	Учига латта ёки бирор бошқа ёнувчи нарсa ўралган, ёритиш ёки ўт ёқиш учун ишлатиладиган таёқ; чироқ, маёқ.
Машғул	Бирор иш билан банд бўлган, шуғулланаётган, ишли.
Маҳорат	Бирор иш ёки касбда орттирилган усталик.
Меҳр	Инсоннинг ўз туғишганларига, яқин кишиларига, одамларга бўлган самимий муҳаббати.

Минора	Бирор бинога қўшиб ёки алоҳида қурилган баланд иншоот.
Мулоқот	Учрашув
Муносиб	Тўғри келадиган, мос тушадиган.
Муҳандис	Техниканинг бирор соҳаси бўйича олий мълумотли мутахассис
Нобуд	Исроф бўлмоқ, бекорга йўқ бўлиб кетмоқ.
Ноз	Ортиқча эркалик
Нотаниш	Танимайдиган
Ноғора	Бироз семизроқ кўза шаклидаги сопол идиш оғзига тери қоплаб ясалган ва иккита чўп билан уриб чалинадиган бир жуфт мусиқа асбоби.
Нуроний	Юзидан нур ёғилиб турадиган, файзли.
Огоҳ	Бўлиб ўтган ёки бўладиган иш, ҳаракат, воқеа-ҳодисадан хабари бор
Одимлаб	Қадам ташлаб юрмоқ.
Олғир	Овни яхши оладиган.
Олқиш	Яхшилик тилаш сўзлари.
Орзу	Дилдаги истак, умид.
Офтоб	Қуёш, кун.
Ошна	Таниш-билиш.
Оқшом	Қуёш ботиши билан тун бошланиши ўртасидаги ғира-шира ёруғ пайт.
Пайраха	Ёғоч-тахта чопилганда, рандаланганда ҳосил бўладиган чиқинди.

Паришон	Ҳар томонга сочилган, тартибсиз.
Парранда	Қуш зоти, қушлар.
Покиза	Топ-тоза, пок.
Рояль	Муסיқа асбоби.
Рўпара	Қарама-қарши томон.
Сайхон	Катта текис очиқ жой, майдон.
Сахар	Ғира-шира тонг ёришган маҳал, тонг пайти.
Созанда	Муסיқа асбобларидан бирини чалувчи.
Сурув	Қўй-эчки подаси.
Сустқадам	Секин қадам ташлайдиган.
Танобча	Ер ўлчаш, чизик тортишда ишлатиладиган режа ип.
Тарк	Воз кечмоқ, ташламоқ.
Таъзим	Эгилиб қўлни кўксига қўйиб салом бериш.
Тафти	Қизиб турган нарсадан ураётган иссиқлик, ҳарорат.
Тегирмон	Донни, ғаллани ун қилиш учун мосланган қурилма ва шундай қурилма ўрнатилган бино.
Тобланиш	Чиниқиш.
Ток	Узум.
Тийрак	Бардам, тетик.
Увоқ	Уватилган ёки бутундан уваланиб тушган майда-майда нарсалар.
Уммон	Океан.

Умр	Туғилгандан то ўлгунгача бўлган давр.
Ғазилат	Ижобий хислат.
Ғайз	Ўзига жалб қиладиган, завқ-шавқ бағишлайдиган хусусият.
Ғидо	Бирор кимса, нарсa учун ўзини бағишлаш.
Ғазон	Кузда сарғайиб тўкила бошлаган барглар.
Ғижолат	Уятдан ўзини ноқулай сезиш.
Ғулқ	Кишига одат бўлиб қолган хатти-ҳаракат, қилиқ.
Ғаман	Гул кўп жой.
Ғарақлар	Порлаб, нурланиб турмоқ.
Ғевар	Моҳир тикувчи.
Ғўтир	Ғадир-будир, ўнқир-чўнқир.
Шай	Тайёр.
Шарқироқ	Шариллаб, шарқираб оқадиган.
Шод	Хурсанд, қувончга тўла.
Шум	Нияти бузуқ, ёмон, ярамас.
Эвара	Неваранинг боласи
Ўрқач	Туянинг орқа сиртида битта ёки иккита бўладиган қалин ёғ қатламдан иборат дўнг ўсимта.
Қадр	Ғурмат, обрў.
Қалқон	Қилич, найза зарбидан сақланиш учун қўлланадиган доира шаклидаги ҳимояланиш қуроли.
Қайғу	Бошга тушган мусибат, кулфат.

Қайроқ	Кесувчи асбобларнинг тиғини ўткир қилиш учун ишлатиладиган тош.
Қаҳр	Қаттиқ аччиқланиш ҳолати.
Қиёфа	Ташқи кўриниш.
Қирон	Кўплаб ўлдириш, қирғин.
Қирмиз	Қизил рангли.
Қутлуғ	Қут-баракали, бахт келтирувчи.
Қучоқ	Ҳурмат юзасидан бировни бағирга олиш мақсадидаги қўл ҳаракати ёки ҳолати.
Ғалвир	Дон эланадиган сийрак тўрли катта элак.
Ғанимат	Тез ўтиб кетадиган, қайта такрорланмайдиган, қадрига етиш лозим бўлган нарса.
Ҳамон	Ҳозиргача, ҳали ҳам.
Ҳарчоқ	Ҳар доим.
Ҳиммат	Бировга қилинадиган яхшилик, ёрдам.
Ҳузур	Роҳат, ором, тинчлик.

МУНДАРИЖА

Кириш	3
1. 1 сентябрь – билимлар куни	6
2. Мен ўқувчиман!	8
3. Ўқув қуроллари	10
4. Она тилим – жону дилим	12
5. Далада. Сабзавотлар	14
6. Боғда. Мевалар	16
7. Уй паррандалари	18
8. Уй ҳайвонлари	20
9. Қушлар бизнинг дўстимиз	22
10. Қим бўлсам экан?	24
11. Йўл ҳаракати. Транспорт	26
12. Биз севган эртаклар	28
13. Аа	30
14. Онажонлар алласи	32
15. Оо	34
16. Ошхона	36
17. Нн	38
18. Катталарга ёрдам берамиз!	40
19. Лл	42
20. Фаслга мос кийимлар	44
21. Ии	46
22. Уй ҳайвонларига ғамхўрлик	48
23. Мм	50
24. Дўст бўлайлик!	52
25. Бб	54
26. Бувижонлар насиҳати	56
27. Мен билиб олдим	58
28. Уу	60
29. Биз дўстмиз	62
30. Кк	64
31. Қутубхонада	66

32. Тт.....	68
33. Танаффусда	70
34. Дд	72
35. Дарс	74
36. Сс	76
37. Саранжом бўлинг!	78
38. Ўў	80
39. Ўқувчининг кун тартиби.....	82
40. Ққ	84
41. Ўқиймиз ва ўйнаймиз.....	86
42. Рр.....	88
43. Рассом	90
44. Йй	92
45. Йўл белгиларини билиб олинг	94
46. Ее	96
47. Ер – хазина, сув – олтин.....	98
48. Чч	100
49. Ҳақиқий дўст	102
50. Вв.....	104
51. Мактаб ҳақидаги ҳикоялар	106
52. Зз	108
53. Мактабимиз ошхонаси	110
54. Менинг ўрганганларим	112
55. Гг	114
56. Оила даврасида	116
57. нг ҳарф бирикмаси	118
58. Суҳбат	120
59. Ғғ	122
60. Отам-онам қувончим.....	124
61. Шш	126
62. Қадимий шаҳар	128
63. Пп	130
64. Полизда	132
65. Ёё	134
66. Дўстлик – бебаҳо бойлик	136

67. Яя	138
68. Дўстлигимиз ярашган.....	140
69. Юю	142
70. Бир жаҳон болалармиз!.....	144
71. Хх	146
72. Бола одоби билан азиз	148
73. Ҳҳ	150
74. Катталарни ҳурмат қилинг	152
75. Мен билиб олдим	154
76. Ъ (юмшатиш белгиси)	156
77. Қиш завқи.....	158
78. Ъ (айириш белгиси).....	160
79. Биласизми?	162
80. Фф товуши ва ҳарфи	164
81. Ёил фасллари	166
82. Ээ	168
83. Табиатдан ўрганамиз	170
84. Жж	172
85. Қизил китоб	174
86. Цц	176
87. Постер ясашни ўрганамиз	178
88. Алфавит	180
89. Об-ҳаво	182
90. Об-ҳавони кузатамиз	184
91. Об-ҳавони таърифлаймиз	186
92. Жониворлар ёрдамга муҳтож	188
93. Ҳайвонлар нима дейди?	190
94. Эртақларни севамиз	192
95. Қумуш қиш	194
96. Менинг ўрганганларим	196
Изоҳли луғат	198

Учебное издание

Махбуза Октамовна Мусаева
Нигара Октамбаевна Шамадиева
Зарифа Исламшиковна Аташикова

АЛИФБЕ

Умумтаълим мактабларининг 1-синфи учун дарслик
(на узбекском языке)

Редактор *З. Ташева*
Дизайн обложки *Е.К. Мейирбеков*
Дизайн и компьютерная верстка *Г.А. Утеновой*

ИБ №7495

Подписано в печать 25.08.2021 г. Формат 70×90^{1/16}.
Бумага офсетная. Гарнитура «Schoolbook Kza».
Печ. л. 13,0. Усл. печ. л. 15,21. Усл. кр.-отт. 60,84.
Тираж 10000 экз. Заказ №



ТОО Издательство «Жазушы», Республика Казахстан
050009. г. Алматы, пр. Абая, 143.
E-mail: Zhazushi@mail.ru

ISBN 978-601-200-766-4



9 786012 007664